

Informacje z zakresu profilu ryzyka
i poziomu kapitału
Banku Spółdzielczego w Krzepicach
według stanu na dzień 31.12.2016r.

Krzepice, lipiec 2017r.

I. INFORMACJE OGÓLNE

1. Bank Spółdzielczy w Krzepicach z siedzibą w Krzepicach, ul. Częstochowska 27, przedstawia informacje o charakterze jakościowym i ilościowym, dotyczące adekwatności kapitałowej według stanu na dzień **31.12.2016r.**
2. Bank Spółdzielczy w Krzepicach działa na podstawie Statutu Banku Spółdzielczego w Krzepicach Uchwalonego przez Zebranie Przedstawicieli Uchwałą nr 8/2009 z dnia 19.06.2009r. i wpisanego do rejestru sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Częstochowie XVII Wydział Gospodarczy KRS pod numerem 0000146108.
3. Organami Banku są:
 - Zebranie Przedstawicieli,
 - Rada Nadzorcza Banku,
 - Zarząd Banku,
 - Zebranie Grup Członkowskich.
4. W 2016 roku Bank Spółdzielczy w Krzepicach prowadził działalność w ramach struktury organizacyjnej, na którą składają się niżej wymienione placówki:

Lp.	Rodzaj placówki	Adres
1.	Centrala w Krzepicach	42-160 Krzepice, ul. Częstochowska 27
2.	Oddział w Opatowie	42-152 Opatów, ul. Kuźniczka 31
3.	Oddział w Lipiu	42-165 Lipie, ul. Częstochowska 108
4.	Oddział Przystajń	42-141 Przystajń, ul. Nowa 8
5.	Punkt Kasowy w Parzymiechach	42-164 Parzymiechy, ul. Częstochowska 2
6.	Punkt Kasowy w Waleńcзовie	42-151 Waleńców, ul. Częstochowska 10
7.	Punkt Obsługi Klienta w Starokrzepicach	42-161 Starokrzepice, ul. Częstochowska 246

Działalność operacyjna prowadzona była również za pośrednictwem bankowości internetowej (*HomeBanking i InternetBanking*).

5. Bank Spółdzielczy w Krzepicach jest zrzeszony w Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w Warszawie na podstawie umowy zrzeszenia oraz jest uczestnikiem Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS, który zapewnia płynność i wypłacalność, każdego uczestnika.

II. CELE, STRATEGIE I POLITYKI ZARZĄDZANIA POSZCZEGÓLNYMI RYZYKAMI

1. Zarządzanie ryzykiem w Banku odbywa się zgodnie ze *Strategią zarządzania ryzykiem* zatwierdzoną przez Radę Nadzorczą Banku, która określa cele strategiczne zarządzania poszczególnymi ryzykami a ich realizacja odbywa się w oparciu o opracowane w formie pisemnej i zatwierdzone przez Zarząd wewnętrzne strategie i procedury, które określają sposób identyfikacji, pomiaru, monitorowania, raportowania i kontroli poszczególnych rodzajów ryzyka uznanych przez Bank za istotne.
2. *Strategia zarządzania ryzykiem* jest zgodna z założeniami Strategii rozwoju Banku na lata 2013-2017 i podlega corocznemu przeglądowi zarządczemu i weryfikacji. Przegląd i weryfikacja dokonywana jest również w przypadku występowania znaczących zmian wewnątrz lub w otoczeniu Banku.
3. *Strategia zarządzania ryzykiem* określa:
 - główne zadania w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku,
 - zasady zarządzania ryzykiem,
 - zadania priorytetowe w zakresie zarządzania ryzykiem,
 - podstawowe cele strategiczne w zakresie zarządzania poszczególnymi istotnymi ryzykami oraz sposób ich realizacji.
4. Do głównych zadań w zakresie zarządzania ryzykiem w Banku należy:
 - 1) dostarczanie informacji na temat ryzyka i jego profilu,
 - 2) stosowanie działań profilaktycznych redukujących ryzyko i jego skutki,
 - 3) monitorowanie dopuszczalnego poziomu ryzyka, w tym nowych norm płynnościowych, określonych w Pakiecie CRD IV/CRR,
 - 4) szacowanie wymogów kapitałowych na pokrycie poszczególnych rodzajów ryzyka, zgodnie z Rozporządzeniem 575/2013 UE,
 - 5) analiza pokrycia wymogów kapitałowych funduszami własnymi, z uwzględnieniem buforów kapitałowych,
 - 6) uwzględnienie efektów pomiaru ryzyka w metodach szacowania wymogów kapitałowych,
 - 7) raportowanie wyników oceny ryzyka oraz adekwatności kapitałowej Zarządowi oraz w sposób syntetyczny Radzie Nadzorczej,
 - 8) audyt skuteczności zarządzania ryzykiem w Banku,
 - 9) wykorzystywanie przez Zarząd oraz Radę Nadzorczą wyników kontroli wewnętrznej do bieżącego zarządzania oraz nadzoru nad zarządzaniem Bankiem.
5. W 2016 roku Bank zarządzał następującymi ryzykami uznanymi za trwale istotne, które podlegały szczególnemu nadzorowi:
 - ryzyko kredytowe oraz jego pochodne, tj.: ryzyko koncentracji, ryzyko ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie oraz ryzyko detalicznych ekspozycji kredytowych,

- ryzyko płynności,
 - ryzyko operacyjne, w tym ryzyko braku zgodności
 - ryzyko stopy procentowej.
6. Ponadto w wyniku przeprowadzonej w 2016 roku oceny istotności Bank do ryzyk istotnych zaliczał ryzyko biznesowe, którym Bank zarządzał poprzez analizę wykonania planu finansowego.
 7. Jednocześnie Bank w swojej działalności identyfikował inne rodzaje ryzyk takie jak:
 - ryzyko kapitałowe,
 - ryzyko bancassurance – mierzone poprzez wpływ na ryzyko kredytowe, operacyjne i braku zgodności oraz inne ryzyka zidentyfikowane przez Bank, zgodnie z obowiązującą *Instrukcją oceny adekwatności kapitałowej*.
 8. Proces zarządzania ryzykiem w Banku obejmuje następujące działania:
 - a) gromadzenie informacji,
 - b) identyfikację i ocenę ryzyka,
 - c) limitowanie ryzyka,
 - d) pomiar i monitorowanie ryzyka,
 - e) raportowanie,
 - f) zastosowanie narzędzi redukcji ryzyka (działania zabezpieczające).
 9. Procedury zarządzania ryzykiem podlegają przeglądowi i aktualizacji w cyklach rocznych pod względem dostosowania ich do aktualnych przepisów prawa przy uwzględnieniu zmian w skali działalności Banku oraz zmian organizacyjnych. Wnioski z przeglądu prezentowane są Zarządowi Banku oraz przekazywane do odpowiednich komórek organizacyjnych Banku, celem ewentualnego uaktualnienia zasad zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka.
 10. **Główne cele strategiczne, zasady zarządzania ryzykami istotnymi, opis pomiaru i raportowania ryzyk:**

a) Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe jest to ryzyko wystąpienia strat finansowych spowodowanych niewywiązywaniem się kontrahenta Banku z warunków umowy, zarówno w odniesieniu do pojedynczego klienta, jak i całego portfela kredytowego.

Celem strategicznym w zakresie działalności kredytowej jest budowa odpowiedniego do posiadanych funduszy własnych bezpiecznego portfela kredytowego oraz portfela inwestycji finansowych, zapewniającego odpowiedni poziom dochodowości.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem kredytowym obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) budowa bezpiecznego, zdywersyfikowanego portfela kredytowego,
- 2) podejmowanie działań zabezpieczających w obszarze ryzyka pojedynczej transakcji oraz ryzyka portfela,
- 3) działania organizacyjno-proceduralne,
- 4) dokonywanie bezpiecznych inwestycji finansowych.

W Banku ryzyko kredytowe obejmuje ryzyko koncentracji, ryzyko detalicznych ekspozycji kredytowych oraz ryzyko ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie.

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku obejmuje następujące etapy:

1. Identyfikację czynników ryzyka kredytowego,
2. Ocenę oraz ustalenie dopuszczalnych norm ryzyka kredytowego (limity),
3. Monitorowanie, pomiar i raportowanie ryzyka,
4. Wdrażanie technik redukcji ryzyka,
5. Zarządzanie ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych, zgodnie z Rekomendacją T,
6. Zarządzanie ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, zgodnie z Rekomendacją S,
7. Testowanie warunków skrajnych,
8. Weryfikacja przyjętych procedur,
9. Kontrola zarządzania ryzykiem kredytowym.

Ryzyko kredytowe w Banku rozpatrywane jest w dwóch aspektach:

- 1) Ryzyka pojedynczej transakcji,
- 2) Ryzyka łącznego portfela kredytowego.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczego kredytu polega na:

- 1) badaniu wiarygodności i zdolności kredytowej przed udzieleniem kredytu w oparciu o zweryfikowane pod względem wiarygodności dokumenty dostarczone przez Klienta;
- 2) prawidłowym zabezpieczeniu zwrotności ekspozycji kredytowych, zgodnie z regulacjami wewnętrznymi Banku, gwarantującym zwrotność kredytów;
- 3) bieżącym monitoringu zabezpieczeń kredytowych, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczeń hipotecznych w całym okresie kredytowania;
- 4) wykorzystywaniu w ocenie zdolności kredytowej i w ocenie zabezpieczeń dostępnych baz danych;
- 5) dokonywaniu okresowych przeglądów ekspozycji kredytowych oraz tworzeniu rezerw celowych;
- 6) prawidłowym prowadzeniu windykacji i nadzoru nad trudnymi kredytami;
- 7) kontroli działalności kredytowej;
- 8) przestrzeganiu limitów jednostkowych koncentracji ekspozycji.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczej transakcji kredytowej polega na ustaleniu:

- ryzyka wynikającego z sytuacji ekonomiczno-finansowej kredytobiorcy;
- ryzyka związanego z zawieraną transakcją kredytową;
- ryzyka związanego z transakcją kredytową w trakcie jej trwania.

Przed udzieleniem kredytu Bank bada zarówno zdolność prawną Klienta jak i jego zdolność kredytową.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w odniesieniu do łącznego zaangażowania kredytowego przeprowadzane jest za pomocą:

- 1) dywersyfikacja ryzyka poprzez limity koncentracji,
- 2) analiza struktury portfela kredytowego w wielu przekrojach,
- 3) monitorowania ekspozycji zagrożonych, ich struktury, czynników ryzyka (*w tym detalicznych ekspozycji kredytowych i ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie*);
- 4) monitorowania kredytów udzielanych „osobom wewnętrznym”;
- 5) analiza skuteczności przyjmowanych zabezpieczeń ekspozycji kredytowych;
- 6) monitorowanie rynku podstawowych zabezpieczeń przyjmowanych przez Bank tj. rynku nieruchomości;
- 7) przedsięwzięć organizacyjno-kadrowych, polegających w szczególności na:
 - a) organizacji bezpiecznych systemów podejmowania decyzji kredytowych,
 - b) rozdzieleniu funkcji operacyjnych od oceny ryzyka poprzez zasadę, że ocenę ryzyka przeprowadza Zarząd lub jego pełnomocnicy z wykorzystaniem dokumentacji opracowanej przez pracownika kredytowego, w oparciu o zatwierdzone przez Zarząd regulacje,
 - c) przydzieleniu nadzoru nad wdrażaniem polityki kredytowej w tym polityki zarządzania ryzykiem koncentracji, detalicznych ekspozycji kredytowych oraz ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie Wiceprezesowi Zarządu ds. handlowych;
 - d) prawidłowym przepływie informacji,
 - e) odpowiednim doborze i szkoleniu kadr,
 - f) nadzorze nad działalnością kredytową,
 - g) organizacji odpowiedniego systemu kontroli.

Limity zaangażowań:

1. W celu dywersyfikacji ryzyka kredytowego Bank wprowadza odpowiednie do skali i złożoności działalności limity wewnętrzne ograniczające jego poziom.

2. Rodzaje i wysokość limitów ograniczających ryzyko kredytowe

**Limity wynikające z ustawy Prawo bankowe,
z uwzględnieniem zapisów Rozporządzenia UE**

Tabela 1

Lp.	Rodzaj limitu	Limit zewnętrzny	Limit wewnętrzny*
1.	Zaangażowanie wobec jednego kredytobiorcy (<i>z wyłączeniem jednostek samorządu terytorialnego</i>), w tym podmiotu niefinansowego powiązanego z bankiem lub instytucją kredytową lub grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie	25% funduszy własnych	15% funduszy własnych
2.	Zaangażowanie wobec innego banku krajowego, instytucji kredytowej, banku zagranicznego lub grupy podmiotów powiązanych organizacyjnie lub kapitałowo, składającej się co najmniej z jednego banku, z wyłączeniem zaangażowań w Banku Zrzeszającym	100% funduszy własnych	
3.	Suma zaangażowań Banku wobec podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie z Członkiem Zarządu, Rady Nadzorczej lub osoby zajmującej stanowisko kierownicze w Banku (<i>art. 79a Prawa bankowego</i>)	25% kapitału podstawowego Tier I	
4.	Zaangażowanie wobec jednej jednostki samorządu terytorialnego powstałe po 29 czerwca 2012r. – 20% zaangażowania wobec jednostki nie może przekroczyć	25% funduszy własnych	

*liczony w stosunku do podmiotów sektora niefinansowego zgodnie z §23 Instrukcji zarządzania ryzykiem kredytowym

Limity wewnętrzne wynikające z Rekomendacji C

1. Limit koncentracji ekspozycji w poszczególne sektory gospodarki (branże) zgodny z PKD (*jako maksymalny udział zaangażowań w obliżu kredytowym bilans + pozabilans*):

Tabela 2

	% funduszy własnych
Rolnictwo – produkcja zwierząt na sprzedaż	20%
Rolnictwo – produkcja mleka	50%
Rolnictwo – produkcja trzody chlewnej	110%
Rolnictwo – pozostała produkcja rolnicza	70%
Przetwórstwo przemysłowe spożywcze (PKD-10 i 11)	100%
Przetwórstwo przemysłowe wyrobów z drewna (PKD-16)	60%
Pozostały przemysł przetwórczy (PKD od 12 do 15, PKD od 17 do 39)	100%
Budownictwo – roboty związane z budową dróg, autostrad i mostów (PKD 42.11, 42.12, 42.13)	50%
Budownictwo – roboty budowlane specjalistyczne (PKD 43)	50%
Budownictwo – pozostałe roboty budowlane (PKD 41 i 42 bez PKD 42.11, 42.12, 42.13)	50%
Handel – sprzedaż detaliczna/hurtowa paliwa (PKD 47.30, 46.71)	80%

Handel – pozostały handel (PKD 45, 46, 47 bez PKD 47.30 i 46.71)	100%
Transport (PKD od 49 do 53)	100%
Pozostałe branże	100%

2. Limit koncentracji ekspozycji zabezpieczonych tym samym rodzajem zabezpieczenia (bilans + pozabilans)

Tabela 3

Nazwa zabezpieczenia	% obliża kredytowego ogółem
Weksel własny in blanco lub poręczenie według prawa wekslowego	100%
Poręczenie według prawa cywilnego oraz przystąpienie do długu	10%
Zastaw rejestrowy	5%
Przewłaszczenie rzeczy ruchomych	10%
Blokada środków pieniężnych, zastaw na rachunkach bankowych	20%
Cesja wierzytelności	10%
Hipoteka na nieruchomości mieszkalnej	60%
Hipoteka na nieruchomości komercyjnej i pozostałej	60%
Gwarancja	10%
Pełnomocnictwo do rachunku / stałe zlecenie	50%
Ekspozycje niezabezpieczone	10%
Inne formy zabezpieczeń prawnych	10%

Pozostałe wewnętrzne limity Banku

— Limity ustalane jako % obliża kredytowego (bilans + pozabilans)

Tabela 4

Lp.		% obliża
1.	Kredyty zabezpieczone hipotecznie, zgodnie z Rekomendacją S, w tym: - kredyty zabezpieczone hipotecznie na nieruchomości mieszkalnej, - kredyty zabezpieczone hipotecznie na nieruchomości niemieszkalnej	30% 55% obliża EKZH 100% obliża EKZH
2.	Kredyty detaliczne, zgodnie z Rekomendacją T, w tym: - kredyty gotówkowe - kredyty w ROR - kredyty mieszkaniowe (nie zabezpieczone hipoteką) - kredyty konsolidacyjne - karty kredytowe	15% 80% obliża DEK 50% obliża DEK 30% obliża DEK 40% obliża DEK 20% obliża DEK

*EKZH – ogólna kwota kredytów zabezpieczonych hipotecznie, zgodnie z Rekomendacją S,

*DEK – ogólna kwota kredytów detalicznych, zgodnie z Rekomendacją T

— Limity ustalane jako % funduszy własnych Banku

Tabela 5

Lp.	Rodzaj limitu	
1.	Zaangażowanie wobec osoby fizycznej z tytułu kredytów nie związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą lub gospodarstwem rolnym	10% funduszy własnych
2.	Zaangażowanie wobec jednej jednostki samorządu terytorialnego	100% funduszy własnych
3.	Suma kredytów i zobowiązań wobec kredytobiorców w stosunku do których zaangażowanie jest równe lub przekracza 10% funduszy własnych (duże ekspozycje)*	200% funduszy własnych

*w przypadku jednostek terytorialnych w limicie uwzględniamy tą część, której 20% zaangażowania powstałego po 29.06.2012r. przekracza 10% funduszy własnych

— Maksymalny poziom wskaźnika LtV:

Tabela nr 6

Lp.	Rodzaj limitu	
1.	Maksymalny wskaźnik LtV na nieruchomościach mieszkalnych	80%
2.	Maksymalny wskaźnik LtV na nieruchomościach komercyjnych	75%

— Inne limity:

Tabela nr 7

Lp.	Rodzaj limitu	
1.	Średni poziom odzysku ze stosowanych zabezpieczeń wobec hipotek na nieruchomościach oraz przewłaszczeń/zastawach na środkach trwałych*	90% wartości zabezpieczeń
2.	Potencjalny maksymalny poziom nieodzyskanych ekspozycji kredytowych**	do 5% wyniku finansowego ubiegłego roku

*limit 1:

— pomiar obejmuje tzw. kredyty stracone w egzekucji i dotyczy wartości głównej zadłużenia tj. kapitału,

— limit liczony jako wartość odzyskana z tytułu danego zabezpieczenia do wartości przyjętego zabezpieczenia (ewidencja w systemie operacyjnym)

**limit 2:

— pomiar obejmuje wartość umorzonego kapitału,

— limit liczony jako poziom umorzonego kapitału w stosunku do wyniku finansowego zrealizowanego za ubiegły rok.

Gdy ryzyko występujące w portfelu kredytowy okazuje się nieakceptowane, Zarząd Banku stosuje następujące rozwiązania:

- 1) ograniczanie kwoty zaangażowania poprzez wprowadzenie ostrzejszych limitów na kredyty udzielane określonym kredytobiorcom, na duże zaangażowania kredytowe lub na pewne rodzaje kredytów o wysokim stopniu zbadanego ryzyka,

- 2) ograniczanie skali całej akcji kredytowej Banku w odniesieniu do wybranych jednostek sprzedażowych, branż, grup produktowych, itp.,
- 3) zwiększenie poziomu zabezpieczeń,
- 4) restrukturyzowanie zadłużenia,
- 5) doskonalenie standardów kredytowych i systemu kontroli wewnętrznej,
- 6) podejmowanie innych zindywidualizowanych działań, zależnych od skali i rodzaju stwierdzonego zagrożenia,
- 7) sprzedaż wierzytelności.

W procesie zarządzania ryzykiem kredytowym uczestniczą:

a) **Rada Nadzorcza:**

- sprawująca nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym ryzykiem koncentracji, ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych i ryzykiem ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie; oceniająca jego adekwatność i skuteczność;
- dokonująca okresowej oceny i weryfikacji realizacji strategii zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do zasad zarządzania ryzykiem oraz polityki kredytowej,

b) **Zarząd Banku:**

- odpowiadający za opracowanie i wdrożenie strategii zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym detalicznych ekspozycji kredytowych i ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie;
- odpowiadający za zorganizowanie, wdrożenie i funkcjonowanie systemu zarządzania tym ryzykiem, monitorowanie skuteczności systemu oraz zatwierdzenie procedur i limitów ograniczających ryzyko kredytowe,
- odpowiadający za opracowanie i wdrożenie polityki kredytowej, w tym polityki zarządzania ryzykiem koncentracji, ryzykiem detalicznych ekspozycji kredytowych oraz ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie oraz dokonujący co najmniej raz w roku oceny przyjętej polityki pod względem sposobu jej stosowania oraz ewentualnej konieczności wprowadzenia zmian, i odpowiadający za informowanie Rady Nadzorczej o wynikach jej oceny,

c) **Komitet Kredytowy Banku** opiniujący transakcje kredytowe przekazywane do decyzji Zarządu oraz propozycje klasyfikacji ekspozycji kredytowych do poszczególnych kategorii ryzyka,

d) **Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz** opracowujący projekty strategii i polityk, instrukcji dotyczących zarządzania ryzykiem kredytowym oraz limitów ograniczających ryzyko kredytowe, w tym ryzyko koncentracji, ryzyko detalicznych ekspozycji kredytowych i ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie a także odpowiedzialny za monitorowanie i zarządzanie ryzykiem kredytowym w Banku,

e) **Wyznaczeni imiennie pracownicy Banku** odpowiedzialni za poprawność oceny wniosków o udzielenie kredytów, gwarancji i innych transakcji obciążonych ryzykiem kredytowym, weryfikację analiz zdolności kredytowej, oceny zabezpieczeń i propozycji klasyfikacji,

f) **pozostali pracownicy Banku** mający obowiązek przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem kredytowym, w tym detalicznych ekspozycji kredytowych i ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie, obowiązujących w Banku w formie wewnętrznych strategii, polityk, instrukcji, regulaminów i metodyk, uczestniczący w postępowaniu wyjaśniającym przyczyny wystąpienia zdarzeń generujących ryzyko kredytowe oraz w raportowaniu tych zdarzeń.

Prezes Zarządu nadzoruje ryzyko kredytowe Banku natomiast Wiceprezes Zarządu ds. handlowy nadzoruje działalność kredytową oraz odpowiedzialny jest za wdrażanie i realizację Polityki kredytowej.

W 2016 roku informacje z oceny ryzyka łącznego portfela kredytowego raportowane były w okresach kwartalnych dla Zarządu Banku w formie:

a) **Raportu z oceny ryzyka kredytowego** - badanie ryzyka łącznego portfela kredytowego w Banku obejmujące:

- analizę ilościową portfela kredytowego, detalicznego portfela kredytowego ogółem, ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie *(poziom i dynamikę obliża kredytowego ogółem i w podziale na jednostki sprzedażowe, zobowiązań pozabilansowych, poziom, dynamikę oraz strukturę podmiotową obliża kredytowego, rezerw celowych, poziom i dynamikę kredytów udzielonych Członkom Zarządu Banku i organów statutowych oraz osobom na kierowniczych stanowiskach, poziom, dynamikę i strukturę produktową kredytów podmiotów prowadzących działalność gospodarczą, w tym rolniczą)*

- analizę wskaźnikową obejmującą wskaźniki udziału ekspozycji zagrożonych w ekspozycjach ogółem, ekspozycji zagrożonych detalicznych, ekspozycji zagrożonych EKZH, pokrycie ekspozycji zagrożonych rezerwami, poziom ekspozycji indywidualnie istotnych oraz dużych w portfelu ogółem, w tym zagrożonych,

- analizę wrażliwości Banku na wystąpienie sytuacji skrajnej (testy warunków skrajnych),

- wskaźniki w obszarze jakości aktywów przekazywane przez System Ochrony Zrzeszenia BPS i ich ocena,

b) **Raportu o wykorzystaniu limitów koncentracji zaangażowań** – zawierającego ocenę realizacji przyjętych limitów koncentracji a dotyczących:

- limitów zewnętrznych wynikających z ustawy Prawo Bankowe z uwzględnieniem Rozporządzenia UE,

- limitów wewnętrznych wynikających z Rekomendacji C a dotyczących zaangażowań w poszczególne sektory gospodarki, w szczególności rodzaje zabezpieczeń,

- pozostałe wewnętrznych limitów Banku tj.: limity w obszarze kredytów zabezpieczonych hipotecznie, kredytów detalicznych, maksymalnego wskaźnika LtV i inne.

Rada Nadzorcza w obszarze zarządzania ryzykiem kredytowym otrzymuje:

- Kwartalne sprawozdanie z realizacji zarządzania ryzykami zawierające informację o poziomie ponoszonego przez Bank ryzyka kredytowego, w tym z tytułu detalicznych ekspozycji kredytowych i ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie, wykorzystaniu limitów ograniczających ryzyko oraz o jakości i skuteczności metod zarządzania ryzykiem;

- w okresach rocznych – sprawozdanie o wynikach dokonanej przez Zarząd Banku oceny prawidłowości realizacji przyjętej polityki kredytowej (w tym polityki zarządzania ryzykiem koncentracji, detalicznych ekspozycji kredytowych oraz ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie) oraz o rzetelności sprawozdań i informacji dotyczących jej realizacji,
- w okresach półrocznych dodatkowo otrzymuje sprawozdanie z realizacji polityki detalicznych ekspozycji kredytowych.

b) Ryzyko płynności

Ryzyko płynności jest to zagrożenie utraty zdolności do finansowania aktywów i terminowego wykonania zobowiązań w toku normalnej działalności banku lub w innych warunkach które można przewidzieć, powodujące konieczność poniesienia nieakceptowanych strat.

Celem strategicznym Banku w zarządzaniu płynnością jest pełne zabezpieczenie jego płynności, minimalizacja ryzyka utraty płynności przez Bank oraz optymalne zarządzanie nadwyżkami środków finansowych.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem płynności obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) zapewnienie odpowiedniej struktury aktywów, ze szczególnym uwzględnieniem aktywów długoterminowych,
- 2) podejmowanie działań (w tym działań marketingowych) w celu utrzymania odpowiedniej do skali działalności stabilnej bazy depozytowej,
- 3) utrzymanie nadzorczych miar płynności, w tym wskaźnika LCR na wymaganym poziomie,
- 4) utrzymanie odpowiedniego poziomu bufora płynności pozwalającego na realizację płynności w warunkach skrajnych w krótkim czasie.

Realizacja strategii zarządzania płynnością następuje poprzez równoczesne zarządzanie aktywami i pasywami oraz pozycjami pozabilansowymi Banku.

Szczegółowe zasady zarządzania ryzykiem płynności zawiera rozdział XII niniejszej Informacji.

c) Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej to ryzyko wynikające z narażenia aktualnego i przyszłego wyniku finansowego Banku (głównie wyniku odsetkowego) oraz jego kapitałów (funduszy) na niekorzystny wpływ zmian stóp procentowych.

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest utrzymanie relacji przychodów i kosztów odsetkowych oraz bilansowej wartości zaktualizowanej kapitału wynikającej ze zmian stóp procentowych, w granicach nie zagrażających bezpieczeństwu Banku i akceptowanych przez Radę Nadzorczą.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem stopy procentowej obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

- 1) zapewnienie odpowiedniej struktury aktywów i pasywów oprocentowanych w celu ograniczania ryzyka bazowego oraz ryzyka przeszacowania,
- 2) podejmowanie odpowiedniej polityki cenowej (w tym działań marketingowych) w celu utrzymania odpowiedniej do skali działalności stabilnej bazy depozytowej oraz dochodowego portfela kredytowego w celu wypracowania odpowiednich marż,
- 3) codzienna realizacja polityki stóp procentowych w procesie sprzedaży produktów bankowych.

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej oraz marżą odsetkową opiera się na :

- a) analizie obecnego oraz prognozowanego kształtowania się stóp procentowych na rynku międzybankowym,
- b) analizach narażenia Banku na ryzyko stóp procentowych oraz analizach oprocentowania produktów Banku,
- c) prognozach kształtowania się przyszłego wyniku odsetkowego,
- d) dostępności produktów aktywnych i pasywnych,
- e) przestrzeganiu ustalonych limitów,
- f) realizowaniu celów przyjętych w strategii Banku.

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej oraz marżą odsetkową odbywa się poprzez:

- a) kształtowanie oprocentowania aktywów i pasywów,
- b) wydłużanie aktywów bądź pasywów poprzez szersze zastosowanie instrumentów o stałej stopie procentowej,
- c) skracanie aktywów bądź pasywów poprzez zwiększanie udziału instrumentów o zmiennej stopie procentowej,
- d) zmianę długości zapadalności aktywów o oprocentowaniu stałym,
- e) zwiększenie liczby umów z klauzulą możliwej zmiany oprocentowania,
- f) zmniejszeniu lub zwiększeniu zaangażowania w aktywach mniej wrażliwych na zmiany stóp procentowych,
- g) zmianę strategii kredytowej.

Kształtowanie poziomu oprocentowania produktów oferowanych przez Bank uwzględnia:

- a) analizę oprocentowania produktów u konkurencji i na rynku międzybankowym,
- b) wpływ zmiany oprocentowania na inne ryzyka Banku,
- c) strategię działania i rozwoju Banku,
- d) marże realizowane na poszczególnych produktach.

W celu **zapewnienia realizacji wyniku z tytułu odsetek**, założonego w planie finansowym, Bank zmienia swoje narażenie na ryzyko stopy procentowej za pomocą określonych metod, tj.:

- 1) inwestowania (głównie poprzez sterowanie terminami zapadalności lokat o stałym oprocentowaniu deponowanych w Banku Zrzeszającym),
- 2) kredytowania (ustalenie parametrów produktów kredytowych),
- 3) finansowania zewnętrznego (polityką depozytową),
- 4) ustalania oprocentowania,
- 5) zarządzania terminami przeszacowania stóp procentowych dla poszczególnych pozycji bilansu.

W przypadku **zniżających rynkowych stóp procentowych** Bank kształtuje rozmiar i znak niedopasowania w kierunku wielkości ujemnej, podejmując następujące działania:

- 1) skraca terminy pozyskiwania środków oprocentowanych stałą stopą,
- 2) wydłuża terminy środków lokowanych w Banku Zrzeszającym oprocentowanych stałą stopą,
- 3) rozbudowuje portfel kredytów o stałym oprocentowaniu (w ramach ustanowionych limitów ograniczających ryzyko stopy procentowej),
- 4) dokonuje weryfikacji polityki kalkulacji cen kredytów, poprzez zwiększanie udziału marży stałej w stosunku do stóp bazowych przy ustalaniu stóp nominalnych,
- 5) dokonuje weryfikacji cen depozytów o stałym oprocentowaniu, poprzez preferowanie depozytów o krótszych terminach wymagalności.

W przypadku **zwyżających rynkowych stóp procentowych** Bank kształtuje rozmiar i znak niedopasowania w kierunku wielkości dodatniej, podejmując następujące działania:

- 1) wydłuża terminy pozyskiwania środków oprocentowanych stałą stopą,
- 2) skraca terminy lokowanych środków w Banku Zrzeszającym oprocentowanych stałą stopą,
- 3) ogranicza portfel kredytów o stałym oprocentowaniu,
- 4) zmniejsza udział stałej marży odsetkowej w relacji do stóp bazowych, przy kalkulowaniu stóp nominalnych oprocentowania kredytów,
- 5) dokonuje weryfikacji cen depozytów o stałym oprocentowaniu, poprzez preferowanie depozytów o dłuższych terminach wymagalności.

W celu ograniczenia poziomu ryzyka stopy procentowej Bank ustanowił limity ryzyka stopy procentowej:

Lp.	Wyszczególnienie	Poziom limitu
1	Marża odsetkowa	> 3,1%
2	Różnica w oprocentowaniu kredytów i depozytów	> 5,1%
3	Zmiana wyniku odsetkowego z tytułu zmiany stóp procentowych o 100 pb dla ryzyka przeszacowania	max 10% planowanego rocznego wyniku odsetkowego
4	Zmiana wyniku odsetkowego z tytułu zmiany stóp procentowych o 200 pb dla ryzyka bazowego	max 15% planowanego rocznego wyniku odsetkowego
5	Limit maksymalnej wartości względnego współczynnika luki	do 30% sumy bilansowej
6	Ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania (niekorzystna zmiana wyniku odsetkowego przy zmianie stóp o 200 pb)	8% funduszy własnych
7	Ryzyko bazowe (niekorzystna zmiana wyniku odsetkowego przy zmianie stóp o 50 pb)	1,5% funduszy własnych
8	Ryzyko krzywej dochodowości (niekorzystna zmiana wyniku odsetkowego przy zmianie stóp o 38 pb)	2,5% funduszy własnych
9	Dopuszczalna wielkość kredytów opartych na stawkach referencyjnych	max 50% portfela kredytowego

W przypadku przekroczenia obowiązujących w Banku limitów:

- Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz dokonuje analizy zaistniałej sytuacji i jej wpływu na bieżący i przyszły poziom ryzyka stopy procentowej oraz na poziom wyników finansowych Banku,
- w zależności od przyczyny przekroczenia limitu Zarząd podejmuje działania, zmierzające do redukcji potencjalnego poziomu ryzyka stopy procentowej; decyzje te, w zależności od rodzaju niedopasowania między aktywami i pasywami, winny dotyczyć:
 - 1) zmiany struktury terminowej aktywów / pasywów pod względem przeszacowania,
 - 2) zmiany struktury aktywów / pasywów pod względem stawki bazowej,
 - 3) zmiany struktury produktowej w aktywach / pasywach,
 - 4) zmiany oprocentowania aktywów / pasywów.

W procesie zarządzania ryzykiem stopy procentowej uczestniczą:

Uczestnicy procesu zarządzania ryzykiem stopy procentowej	Zakres odpowiedzialności
Rada Nadzorcza	Sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie podejmowanego ryzyka stopy procentowej, ze strategią i planem finansowym Banku . Do zadań Rady Nadzorczej w szczególności należy : <ul style="list-style-type: none"> • Zatwierdzanie założeń dotyczących strategii i polityki działania Banku w zakresie ryzyka stopy

	<p>procentowej przyjętej przez Zarząd Banku .</p> <ul style="list-style-type: none"> • Analizowanie przedłożonych przez Zarząd informacji dotyczących ryzyka stopy procentowej • Akceptowanie poziomu tolerancji ryzyka stopy procentowej, ustalonego przez Zarząd • Nadzorowanie skuteczności zarządzania.
<u>Zarząd Banku</u>	<p>Odpowiada za:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ zorganizowanie skutecznego procesu zarządzania ryzykiem stopy procentowej oraz nadzór nad efektywnością tego procesu, ▪ wdrożenie strategii zarządzania ryzykiem i polityki ▪ zatwierdzenie procedury i limitów ograniczające ryzyko stopy procentowej w skali Banku, w przedziale zgodnym ze strategią i zaakceptowanym przez Radę Nadzorczą poziomem tolerancji ryzyka. ▪ Stworzenie przejrzystej struktury zarządzania ryzykiem zapewniającej wyraźne określenie osób odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem stopy procentowej ▪ Ocenę wniosków z analizy ryzyka stopy procentowej i podejmowanie decyzji operacyjnych ▪ Kontrolę kształtowania się parametrów związanych z ryzykiem stopy procentowej, odnosząc uzyskane wielkości do ustalonych limitów . ▪ ustalanie oprocentowania dla produktów znajdujących się w ofercie Banku. <p>Przekazywanie Radzie Nadzorczej kwartalnych informacji dotyczących poziomu ryzyka stopy procentowej w Banku a w przypadku wystąpienia ewentualnych zagrożeń informacji na bieżąco.</p>
<u>Zespół zarządzania ryzykami i analiz</u>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ analizuje i monitoruje strukturę bilansu Banku w aspekcie ponoszonego ryzyka finansowego oraz kontroluje przestrzeganie przyjętych w tym zakresie norm ostrożnościowych, ☐ projektuje zasady i politykę zarządzania ryzykiem w zakresie pomiaru, raportowania, limitowania i kontroli, ☐ przygotowuje propozycje limitów ograniczających ryzyko stopy procentowej ☐ sporządza raporty dla kierownictwa Banku dotyczące ekspozycji Banku na to ryzyko weryfikuje metody pomiaru ryzyka
<u>Główny Księgowy</u>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ na bieżąco zarządza ryzykiem stopy procentowej, ▪ wprowadza narzędzia i instrumenty niezbędne do zarządzania ryzykiem stopy procentowej, ▪ określa zasady opracowania i wdrażania produktów Banku, ▪ opracowuje plan finansowy Banku.
<u>Zespół handlowy</u>	przedstawia propozycje oraz wnioskuję na Zarząd Banku w sprawie oprocentowania produktów znajdujących się w ofercie Banku

Na dzień 31.12.2016r. nadzór nad ryzykiem stopy procentowej pełnił Wiceprezes ds. ryzyk natomiast od dnia 01.01.2017r. z uwagi na dokonane zmiany w strukturze organizacyjnej Banku wynikające z przepisów Ustawy Prawo Bankowe nadzór nad zarządzaniem ryzykiem stopy procentowej w Banku pełni Prezes Zarządu.

Wyniki analiz wraz z wnioskami przekazywane są w formie Raportu z oceny ryzyka stopy procentowej Zarządowi Banku w terminie do 15 dni następujących po zakończeniu miesiąca, na który sporządzana jest analiza. Raport zawiera między innymi następujące informacje:

- struktura aktywów i pasywów według rodzajów zastosowanych stóp procentowych,
- marża odsetkowa oraz różnica w oprocentowaniu kredytów i depozytów
- wielkość niedopasowania aktywów i pasywów wrażliwych na zmianę stawek referencyjnych
- wyliczone zmiany dochodu odsetkowego w okresie 12-miesięcznym w zależności od ryzyka
- wyniki testów warunków skrajnych
- zestawienie przychodów, kosztów odsetkowych oraz dochodu odsetkowego
- informacja o poziomie (stopniu) wykorzystania poszczególnych limitów w zakresie ryzyka stopy procentowej, o przekroczeniach i podjętych działaniach,
- analiza profilu ryzyka stopy procentowej
- inne informacje ważne z punktu widzenia zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

W okresach kwartalnych z wynikami w/w analiz w formie „Kwartalnego sprawozdania z realizacji zarządzania ryzykami w Banku Spółdzielczym w Krzepicach” zapoznawana jest Rada Nadzorcza Banku.

d) Ryzyko operacyjne

Ryzyko operacyjne jest to możliwość poniesienia strat powstałych w wyniku niewłaściwych lub wadliwie przebiegających procesów wewnętrznych, działań ludzi, funkcjonowania systemów, strat wynikających z przyczyn zewnętrznych.

Celem strategicznym w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności w Banku jest ograniczanie ryzyka występowania nieoczekiwanych strat operacyjnych oraz dążenie do ich minimalizowania.

Cel ten jest realizowany poprzez zarządzanie ryzykiem operacyjnym oraz ryzykiem braku zgodności obejmujące podstawowe kierunki działań (cele pośrednie):

1. podstawowe procesy niezbędne do zarządzania ryzykiem operacyjnym,
2. ogólne zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym zasady identyfikacji, oceny, monitorowania, zabezpieczenia i transferu ryzyka operacyjnego,
3. określony docelowy profil ryzyka operacyjnego, uwzględniający skalę i strukturę ryzyka operacyjnego obciążającego Bank,

4. określoną tolerancję/ apetyt banku na ryzyko operacyjne, w tym wartości progowe sum strat danej klasy zdarzeń w określonym horyzoncie czasowym oraz określone działania, które bank będzie podejmował w przypadkach, gdy wartości te zostaną przekroczone,
5. przyjęte założenia dla systemu kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka operacyjnego,
6. zarządzanie kadrami.

Podstawowe procesy niezbędne do zarządzania ryzykiem operacyjnym to:

- a) doskonalenie procedur zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz bezpieczeństwem Banku, dostosowanych do przepisów zewnętrznych, z wykorzystaniem procedur wzorcowych Banku Zrzeszającego,
- b) okresowa weryfikacja przyjętych procedur wewnętrznych,
- c) identyfikacja i rejestracja zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz incydentów ryzyka braku zgodności,
- d) wycena strat zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- e) analiza zagrożeń i propozycja działań w celu ograniczania ryzyka operacyjnego,
- f) przeprowadzanie testów warunków skrajnych oraz testów ciągłości działania,
- g) raportowanie wyników analiz i ocen Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej,
- h) podejmowanie działań ograniczających ryzyko operacyjne oraz ryzyko braku zgodności,
- i) kontrola wewnętrzna,
- j) szkolenia pracowników, członków Zarządu oraz Rady Nadzorczej.

Realizacja zadań i obowiązków w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym, w tym ryzykiem braku zgodności polega na:

- a) **identyfikacji** – określeniu w sposób jakościowy (*ocena prawidłowości procesów związanych z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym, ilość skarg i reklamacji, przypadki nieujawnienia zdarzeń z zakresu ryzyka operacyjnego*) i ilościowy (*informacje o stratach*) zagrożeń związanych z ryzykiem operacyjnym poprzez gromadzenie informacji o potencjalnym i zmaterializowanym ryzyku operacyjnym oraz poprzez definiowanie wskaźników odzwierciedlających poziom ryzyka operacyjnego w Banku,
- b) **pomiarze i ocenie ryzyka** – ilościowe ujęcie ryzyka operacyjnego poprzez kalkulację wymaganego kapitału własnego na pokrycie ryzyka operacyjnego oraz kalkulację wskaźników określających poziom ryzyka operacyjnego w Banku.
- c) **ograniczeniu** – podejmowanie kroków zaradczych minimalizujących negatywne skutki zarówno potencjalnego, jak i zmaterializowanego ryzyka operacyjnego bądź zapobiegających wystąpieniu ryzyka potencjalnego.
- d) **monitorowaniu** – analiza kształtowania się profilu ryzyka oraz skuteczności stosowanych metod ograniczania ryzyka operacyjnego. Monitorowanie obejmuje zdefiniowane wskaźniki określające poziom ryzyka operacyjnego oraz rzeczywiste i potencjalne straty operacyjne.
- e) **raportowaniu** – składanie, w określonej formie, wewnętrznych raportów o poziomie ryzyka wynikającego z ustalonego zakresu danych w zdefiniowanych terminach.
- f) **kontroli** – przeprowadzanej zgodnie z *Regulaminem kontroli wewnętrznej*.

W celu zwiększenia bezpieczeństwa działania Bank określa poziom tolerancji na ryzyko operacyjne.

Bank przyjmuje limity tolerancji na ryzyko operacyjne, tj.:

- 1) **limit straty rzeczywistej dla zdarzeń rzeczywistych z kwotą rzeczywistą wynoszący 10% kwoty wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego w I Filarze,**
- 2) **limit straty potencjalnej dla zdarzeń rzeczywistych z kwotą potencjalną wynoszący 20% kwoty wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego w I Filarze.**

Limity, o których mowa w pkt 1) i 2), odnoszą się do skumulowanych wartości strat netto z tytułu wystąpienia zdarzeń rzeczywistych, są analizowane i badane w okresach kwartalnych i obowiązują na każdy kolejny rok obowiązywania *Strategii działania Banku*.

W ramach limitu straty rzeczywistej Bank dodatkowo określa wartości progowe strat z tytułu ryzyka operacyjnego w ramach poszczególnych klas zdarzeń w horyzoncie czasowym obejmującym okres obowiązywania *Strategii działania Banku* zgodnie z wartościami tabeli poniżej:

RODZAJ ZDARZENIA	2013	2014	2015	2016	2017
1. OSZUSTWA WEWNĘTRZNE	3	0	0	0	3
2. OSZUSTWA ZEWNĘTRZNE	10	15	10	10	10
3. PRAKTYKA KADROWA I BEZPIECZEŃSTWO PRACY	5	2	5	5	8
4. KLIENCI, PRODUKTY I PRAKTYKA BIZNESOWA	25	26	10	8	25
5. USZKODZENIA AKTYWÓW	5	8	10	10	5
6. ZAKŁÓCENIA DZIAŁALNOŚCI I BŁĘDY SYSTEMÓW	10	4	15	15	17
7. DOKONYWANIE TRANSAKCIJ, DOSTAWA ORAZ ZARZĄDZANIE PROCESAMI	5	8	10	10	8
RAZEM	63	63	60	58	76
WYMÓG KAPITAŁOWY NA RYZYKO OPERACYJNE	633	627	609	584	769
UDZIAŁ % KOSZTÓW W UTWORZONYM WYMOGU KAPITAŁOWYM	10%	10%	10%	10%	10%

Działania zabezpieczające:

- 1) wdrożenie i systematyczna weryfikacja procesów zapobiegania występowaniu oraz zmniejszania skutków ryzyka, odpowiednio do rodzaju ryzyka i jego możliwego wpływu na wynik Banku,
- 2) zapobieganie powstawaniu zagrożeń o charakterze katastroficznym lub zagrażającym utratą ciągłości działania Banku,
- 3) zapewnienie opłacalności stosowania wybranych metod ograniczania ryzyka, odpowiednio do skali działania Banku i wielkości ryzyka,
- 4) działania prewencyjne, związane z identyfikacją, oceną i monitoringiem ryzyka prowadzenia operacji, rozpoznawaniem i zapobieganiem powstawaniu zdarzeń ryzyka operacyjnego w trakcie codziennej działalności, a także zapewnienie identyfikacji i oceny ryzyka przed podjęciem istotnych decyzji związanych z wdrożeniem nowych produktów, procesów, systemów,
- 5) osłabianie i niwelowanie skutków zaszytych zdarzeń poprzez przygotowanie odpowiednich procedur i sposobów reagowania pracowników Banku na wypadek zajścia zdarzenia ryzyka operacyjnego, a także poprzez dokonanie przeniesienia ryzyka na inne podmioty w przypadku opłacalności i dostępności takiej metody dla danego rodzaju ryzyka,
- 6) stosowanie ubezpieczeń,
- 7) tworzenie planów awaryjnych zachowania ciągłości działania,
- 8) okresowa weryfikacja procedur obowiązujących w Banku.

W procesie zarządzania ryzykiem operacyjnym uczestniczą:

1. **Rada Nadzorcza:** zatwierdza docelowy profil ryzyka operacyjnego oraz tolerancję/ apetyt na ryzyko, zawarte w *Strategii zarządzania ryzykiem operacyjnym*. Rada zapewnia, że członkowie Zarządu posiadają odpowiednią wiedzę i kwalifikacje, zapewniające realizację strategii zarządzania ryzykiem operacyjnym. Rada dokonuje okresowej oceny realizacji przez Zarząd założeń Strategii w odniesieniu do zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku. W tym celu Zarząd Banku okresowo – nie rzadziej niż raz w roku – przedkłada Radzie Nadzorczej syntetyczną informację na temat skali i rodzajów ryzyka operacyjnego, na które narażony jest Bank, prawdopodobieństwo jego występowania, jego skutków i metod zarządzania ryzykiem operacyjnym. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad kontrolą systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz ocenia jej adekwatność i skuteczność. Rada Nadzorcza sprawuje nadzór nad współpracą z zewnętrznymi dostawcami usług, nad zarządzaniem bezpieczeństwem środowiska teleinformatycznego oraz nad funkcjonowaniem elektronicznych kanałów dystrybucji.
2. **Zarząd Banku:** odpowiada za opracowanie i wdrożenie strategii zarządzania ryzykiem, w tym za zorganizowanie, wdrożenie i funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz jeśli to konieczne – wprowadzanie niezbędnych korekt w celu usprawnienia tego systemu. Zasady i procedury zarządzania ryzykiem operacyjnym powinny obejmować pełny zakres działalności Banku. Zarząd Banku dokonuje oceny poprawności funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym nie rzadziej niż raz w roku. Bezpośredni nadzór nad ryzykiem operacyjnym w Banku sprawuje Wiceprezes Zarządu ds. ryzyk. Zarząd Banku odpowiada za współpracę z zewnętrznymi dostawcami usług, zarządzanie bezpieczeństwem środowiska teleinformatycznego oraz funkcjonowanie elektronicznych kanałów dystrybucji,
3. **Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz** pełni funkcję jednostki ds. zarządzania ryzykiem operacyjnym w obszarze identyfikacji, pomiaru i monitorowania ryzyka:
 - a) bieżąco analizuje i weryfikuje zdarzenia wpisane do bazy,
 - b) aktualizuje i monitoruje propozycje wartości progowych dla kluczowych wskaźników ryzyka KRI,
 - c) sporządza raporty zawierające informacje o ryzyku operacyjnym w Banku dla Zarządu i Rady Nadzorczej Banku,
 - d) wyjaśnia okoliczności zdarzenia, w przypadku, gdy opis zdarzenia, opisany przez pracownika, jest niejasny,
 - e) współpracuje z pracownikami Banku odpowiedzialnymi za zarządzanie ryzykiem kredytowym i innymi ryzykami oraz z pracownikami zajmującymi się ubezpieczeniami i zlecaniem funkcji na zewnątrz w celu zapobiegania powstawaniu luk w zarządzaniu lub nakładaniu się zakresów odpowiedzialności za poszczególne obszary zarządzania,
 - f) w nieprzewidzianych sytuacjach mogących wywołać/ wywołujących nagły, niespodziewany wzrost zagrożenia z ryzyka operacyjnego, wymagających natychmiastowej reakcji zobowiązany jest do przedłożenia Zarządowi Banku informacji w trybie pilnym wraz z oceną sytuacji i proponowanymi wnioskami dotyczącymi projektów działań,
 - g) w przypadkach uzasadnionych podejrzeń o wystąpieniu zdarzenia w wyniku przestępstwa lub noszącego znamiona przestępstwa zawiadamia Prezesa Zarządu Banku,
 - h) uczestniczy w opracowaniu metod przeciwdziałania ryzyku operacyjnemu,
 - i) przygotowuje informacje sprawozdawcze związane z ryzykiem operacyjnym na potrzeby Rady Nadzorczej i Zarządu,
 - j) współpracuje z Informatykiem Banku oraz z Administratorem Informacji w zakresie bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego i informacji,
4. **Pracownik rejestracji incydentów (RIO):**
 - a) bieżąco zasila bazę danych w której gromadzone są zdarzenia (*incydenty*) ryzyka operacyjnego,
 - b) prowadzi Centralny rejestr incydentów.
5. **Pozostali pracownicy Banku** mają obowiązek przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem operacyjnym, obowiązujących w Banku, rozpoznawania oraz zapobiegania powstawaniu zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz uczestniczenia w postępowaniu wyjaśniającym przyczyny wystąpienia zdarzeń wywołujących ryzyko, a także mają obowiązek raportowania ww. zdarzeń.

Bezpośredni nadzór nad zarządzaniem ryzykiem operacyjnym w Banku do dnia 31.12.2016r. sprawował Wiceprezes ds. ryzyk natomiast począwszy od 01.01.2017r. nadzór pełni Prezes Zarządu Banku.

Raportowanie ryzyka operacyjnego

1. **Raportowanie w zakresie ryzyka operacyjnego, w tym ryzyka braku zgodności odbywa się w okresach kwartalnych:**
 - dla Zarządu w ramach Raportu z oceny ryzyka operacyjnego, w tym ryzyka braku zgodności,
 - dla Rady Nadzorczej w ramach *Kwartalnego sprawozdania z realizacji zarządzania ryzykami w Banku*.
2. *Raport z oceny ryzyka operacyjnego, w tym ryzyka braku zgodności* składa się z:

- a) **pomiar ryzyka operacyjnego w ujęciu statystycznym:**
 - informacje o zdarzeniach, jakie wystąpiły w danym okresie i wielkości poniesionych kosztów z tego tytułu, ujętych w układzie:
 - zestawienie zdarzeń, które wystąpiły w analizowanym kwartale,
 - opisu istotnych zdarzeń ryzyka operacyjnego,
 - macierzy bazylejskiej (*zestawienie strat brutto z tytułu ryzyka operacyjnego w kombinacji linii biznesowych i rodzajów zdarzeń ryzyka*),
 - b) **pomiar ryzyka operacyjnego w ujęciu jakościowo – ilościowym:**
 - informacje o wartościach kluczowych wskaźników KRI,
 - dane na temat czynników ryzyka operacyjnego,
 - informacje na temat zdarzeń zewnętrznych ryzyka operacyjnego zarejestrowanych w *Rejestrze zdarzeń zewnętrznych*,
 - informacje na temat poziomu zakładanej wielkości tolerancji/ apetytu na ryzyko operacyjne,
 - informacje na temat poziomu wykorzystania wartości progowych z tytułu ryzyka operacyjnego w ramach poszczególnych rodzajów zdarzeń,
 - wyniki testów warunków skrajnych,
 - c) **ocena ryzyka braku zgodności** (*w tym: informacje dotyczące przeciwdziałania praniu pieniędzy, przestrzegania tajemnicy bankowej, ochrony danych osobowych, informacje nt. klauzul abuzywnych i wpisów dotyczących wzorców umów uznanych za niedozwolone, informacje o liczbie prowadzonych rachunków bankowych, informacje o wynikach przeprowadzonych kontroli*),
 - d) **ocena ryzyka w obszarze bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego i informacji** zawierająca informacje o zdarzeniach naruszenia bezpieczeństwa systemu informatycznego Banku, wyniki szacowania i analizy ryzyka w zakresie naruszeń bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego,
 - e) **wnioski** – zawierające m.in. informacje na temat wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne, oceny zagrożeń wynikających z ryzyka operacyjnego, oceny realizacji umów outsourcingowych oraz poziomu i profilu ryzyka operacyjnego i ryzyka braku zgodności.
3. Raport kwartalny może zawierać wskazania konieczności podjęcia określonych działań ograniczających ryzyko operacyjne (*zabezpieczających i zapobiegających*) w odniesieniu do poszczególnych czynników ryzyka operacyjnego oraz komentarze jednostek/ komórek organizacyjnych Banku dotyczące zasadności i możliwości ich zastosowania.

III. ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

1. *Struktura organizacyjna w zakresie zarządzania ryzykiem, w tym uprawnienia Zespołu Zarządzania Ryzykami i Analiz*

W 2016 roku procesie zarządzania ryzykiem w Banku uczestniczyli:

1. Rada Nadzorcza,
2. Zarząd,
3. Komitet Kredytowy,
4. Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz,
5. Audyt wewnętrzny,
6. Pozostali pracownicy Banku.

Funkcjonujący w strukturze organizacyjnej Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz na dzień **31.12.2016r.** obejmował swoim zakresem działania monitorowania realizacji wyznaczonych celów strategicznych i zadań strategicznych poszczególnych rodzajów ryzyk uznanych w Banku za istotne.

Podstawowe zadania Zespołu to: gromadzenie, przetwarzanie, pomiar i raportowanie odpowiednim organom i komórkom Banku, informacji dotyczących podejmowanego przez Bank ryzyka, opracowywanie regulacji wewnętrznych w zakresie zarządzania ryzykami oraz szacowanie wewnętrznych wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka.

2. *Opis przepływu informacji na temat ryzyk, kierowanych do Zarządu Banku*

Przeływ informacji dotyczącej zarządzania ryzykami w Banku reguluje w szczególności *Instrukcja sporządzania informacji zarządczej* definiująca: częstotliwość, zakres, sporządzających, odbiorców oraz terminy sporządzania informacji zarządczych dotyczących ryzyk. Odbiorcami raportów w szczególności są Zarząd oraz Rada Nadzorcza Banku a ponadto właściwe komórki organizacyjne Banku.

Systemem informacji zarządczej są objęte wszystkie rodzaje ryzyk uznawanych przez Bank za istotne. Zakres i częstotliwość raportowania jest dostosowana do skali narażenia na ryzyko, a także zmienności ryzyka zapewniającej możliwość podejmowania decyzji oraz odpowiedniej reakcji w przypadku zmiany ekspozycji na ryzyko. Ponadto częstotliwość przekazywania raportów jest zróżnicowana w zależności od przepisów zewnętrznych, rekomendacji nadzorczych oraz bieżących potrzeb Banku.

Zarząd Banku otrzymuje raporty miesięczne, kwartalne, półroczne lub roczne. W sytuacjach nadzwyczajnych związanych z ryzykiem w Banku, Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz przedkłada Zarządowi raporty bieżące. Rada Nadzorcza Banku z zarządzania ryzykami otrzymuje w okresach kwartalnych:

- Kwartalne sprawozdanie z realizacji zarządzania ryzykami,
- Raport z oceny adekwatności kapitałowej Banku.

3. Liczba stanowisk dyrektorskich zajmowanych w Banku przez Członków Zarządu

Zarząd Banku Spółdzielczego w 2016 roku pracował w 3-osobowym składzie:

- Prezes Zarządu,
- Wiceprezes Zarządu ds. handlowych,
- Wiceprezes Zarządu ds. ryzyk - pełniący jednocześnie funkcję dyrektora Oddziału Przystajń.

4. Polityka rekrutacji dotycząca wyboru Członków Zarządu Banku oraz rzeczywistego stanu ich wiedzy, umiejętności i wiedzy specjalistycznej

Członków Zarządu powołuje, zgodnie z przepisami prawa Rada Nadzorcza, działając według Statutu Banku Spółdzielczego w Krzepicach. Zasady powoływania członków Zarządu Banku określa *Regulamin działania Zarządu*.

Kandydaci na stanowiska członków Zarządu powinni spełniać kryterium reputacji (*m.in. dobra opinia w środowisku, zaświadczenie o niekaralności, oświadczenia o niezajmowaniu się interesami konkurencyjnymi wobec Banku*) oraz kwalifikacji (*m.in. wykształcenie co najmniej średnie ekonomiczne, prawnicze, związane z bankowością, doświadczenie w pracy, szkolenia z zakresu prawa spółdzielczego, bankowego, zarządzania bankiem, ryzyk bankowych, funkcjonowania organów Banku*), o których mowa w Procedurze dokonywania oceny odpowiedniości Członków Zarządu Banku Spółdzielczego w Krzepicach.

Dobór Członków Zarządu Banku dokonywany jest tak, aby zagwarantowany został odpowiedni udział osób, wykazujących się doświadczeniem i znajomością polskiego rynku finansowego, niezbędnymi w zarządzaniu Bankiem.

W Banku Spółdzielczym w Krzepicach powołany jest Komitet Kredytowy działający zgodnie z zatwierdzonym przez Radę Nadzorczą *Regulaminem działania Komitetu Kredytowego*. W 2016 roku odbyło się 29 posiedzeń Komitetu.

5. Oświadczenie Zarządu na temat adekwatności ustaleń dotyczących zarządzania ryzykiem w Banku:

Zatwierdzone przez Zarząd Banku Oświadczenie na temat adekwatności ustaleń dotyczących zarządzania ryzykiem dające pewność, że stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii stanowi załącznik nr 1 do niniejszej Informacji.

6. Oświadczenie Zarządu na temat ogólnego profilu ryzyka związanego ze strategią działalności Banku:

Zatwierdzone przez Zarząd Banku Oświadczenie na temat ogólnego profilu ryzyka Banku zawierające kluczowe wskaźniki i dane liczbowe, zapewniające zewnętrznym zainteresowanym stronom całościowy obraz zarządzania ryzykiem przez Bank, w tym tolerancję na ryzyko określone przez Radę Nadzorczą Bank stanowi załącznik nr 2 do niniejszej Informacji.

7. Informacja o spełnianiu przez członków Rady Nadzorczej i Zarządu wymogów określonych w art. 22aa ustawy Prawo Bankowe.

Członkowie Zarządu i Rady Nadzorczej Banku są objęci oceną w zakresie wiedzy, umiejętności i doświadczenia, odpowiedniego do pełnionych przez nich funkcji i powierzonych im obowiązków, dających rękojmię należytego wykonywania tych obowiązków, dokonywaną odpowiednio przez Zebranie Przedstawicieli w zakresie oceny członków Rady Nadzorczej oraz przez Radę Nadzorczą w zakresie członków Zarządu.

Ocena ma charakter uprzedni przed powołaniem oraz następczy w trakcie pełnienia funkcji. Członkowie Zarządu oraz Rady Nadzorczej nie powinni również pełnić funkcji członka zarządu oraz rady nadzorczej w innych podmiotach w liczbie ograniczonej przez art. 22aa ust. 2, w powiązaniu z ust. 3.

Ocena kwalifikacji Członków Zarządu odbywa się zgodnie z zapisami Procedury dokonywania oceny odpowiedniości Członków Zarządu Banku Spółdzielczego w Krzepicach zatwierdzonej Uchwałą Rady Nadzorczej nr 5/2/2016 z dnia 09.06.2016r. – oceny dokonuje Komisja ds. odpowiedniości powoływana ze składu Rady Nadzorczej.

Ocena kwalifikacji Członków Rady Nadzorczej odbywa się zgodnie z zapisami Procedury dokonywania oceny odpowiedniości członków Rady Nadzorczej Banku Spółdzielczego w Krzepicach zatwierdzonej Uchwałą Zebrania Przedstawicieli nr 15/2/2016 z dnia 24.06.2016r. – oceny dokonuje Komisja ds. odpowiedniości powołana z 3 Przedstawicieli na Zebranie Przedstawicieli.

Wszyscy członkowie Zarządu oraz Rady Nadzorczej zgodnie z dokonaną za 2016 roku oceną spełniają wymagania art. 22aa ustawy Prawo Bankowe.

IV. OPIS SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ

System kontroli wewnętrznej:

1. W Banku funkcjonuje system kontroli wewnętrznej, który jest dostosowany do ogólnego profilu ryzyka, tj. obejmuje w szczególności obszary obciążone wysokim ryzykiem oraz do struktury organizacyjnej Banku.
2. Celem systemu kontroli wewnętrznej w Banku jest zapewnienie:
 - a) skuteczności i efektywności działania Banku;
 - b) wiarygodności sprawozdawczości finansowej;
 - c) przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem w banku;
 - d) zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi;
 - e) bezpieczeństwa środowiska teleinformatycznego i informacji.
3. Realizacja celów systemu kontroli wewnętrznej dokonywana jest poprzez:

- 1) monitorowanie i ocenę zgodności działania z politykami, procedurami wewnętrznymi, obowiązującymi przepisami prawa i regulacjami ostrożnościowymi,
- 2) ocenę prawidłowości realizacji celów określonych przez kierownictwo w strategii Banku oraz planie finansowym, innych planach, w tym ocena właściwego wykorzystania zasobów Banku,
- 3) ciągłą kontrolę poprawności realizacji wszelkich procesów, czynności mającą na celu ujawnianie wszelkich braków i nieprawidłowości, przyczyniając się do zapewnienia ich zgodności z procedurami i przyjętymi mechanizmami kontroli,
- 4) identyfikację i ocenę poziomu ryzyka występującego w prowadzonej działalności, w tym związanego z każdą operacją produktem, usługą oraz wynikającego ze struktury organizacyjnej,
- 5) weryfikację wiarygodności, rzetelności i kompletności informacji finansowych i zarządczych,
- 6) doskonalenie metod zarządzania, ze szczególnym uwzględnieniem budowania odpowiedniej struktury organizacyjnej, w tym rozdzielanie sprzecznych ze sobą funkcji i obowiązków, oraz zapobieganie powiązaniom o charakterze personalnym pomiędzy pracownikami pozostającymi w relacjach bezpośredniej podległości, budowę właściwego systemu komunikacji wewnętrznej,
- 7) gromadzenie informacji o przepisach prawa, zasadach, regulacjach i normach, które bank musi przestrzegać, wraz z szacunkową oceną możliwego wpływu istotnych zmian w tym zakresie, na działalność banku.

System kontroli wewnętrznej w Banku składa się z:

- 1) **kontroli funkcjonalnej:**
 - a) wykonywanej przez każdego pracownika w zakresie jakości i poprawności realizowanych przez niego czynności (samokontrola). W zakres kontroli wchodzi również tzw. „kontrola na drugą rękę”, której wymogi są określone w innych procedurach Banku,
 - b) dokonywanej na podstawie planu kontroli funkcjonalnej, obejmującej czynności kontrolne podjęte po zrealizowanych operacjach. Kontrolę funkcjonalną sprawują pracownicy zobowiązani do nadzoru i kontroli prawidłowości wykonywania zadań z tytułu pełnionej funkcji oraz imiennie wyznaczone do przeprowadzenia kontroli,
- 2) **komórki ds. zgodności** – mającej za zadanie identyfikację, ocenę, kontrolę i monitorowanie ryzyka braku zgodności działalności banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie. Szczegółowo zadania niniejszej komórki określa Instrukcja zarządzania ryzykiem braku zgodności – funkcjonującej w Banku od 01 stycznia 2017r.,
- 3) **kontroli instytucjonalnej** – kontrola wewnętrzna sprawowana przez komórkę Departamentu Audytu Banku Zrzeszającego na podstawie umowy zlecenia,
- 4) **audyt wewnętrzny** – sprawowany przez Komórkę Audytu Wewnętrznego Systemu Ochrony mającą za zadanie badanie i ocenę, w sposób niezależny i obiektywny, adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej.

W ramach systemu kontroli wewnętrznej Bank identyfikuje i ocenia ryzyko bankowe.

Proces efektywnej oceny ryzyka obejmuje:

- 1) określenie rodzaju i poziomu ryzyka, na które narażony jest Bank,
- 2) wyznaczanie limitów poziomu ryzyka oraz kontrola ich przestrzegania,
- 3) analizę czynników wewnętrznych i zewnętrznych, które mogą niekorzystnie wpłynąć na poziom ryzyka,
- 4) określenie możliwości Banku w ograniczaniu skutków zaistniałych zdarzeń podwyższających poziom ryzyka oraz w zapobieganiu wystąpieniu takich zdarzeń w przyszłości,
- 5) wskazanie, w jakim zakresie i z jaką częstotliwością Bank powinien kontrolować określone rodzaje ryzyka,
- 6) określenie, które elementy ryzyka podlegają ocenie jakościowej, a które ocenie ilościowej.

Czynności kontroli:

1. Czynności kontrolne są realizowane we wszystkich etapach sporządzania, obiegu i rejestracji dokumentów bankowych i mają na celu:
 - 1) stałą analizę przebiegu i rezultatów pracy,
 - 2) bieżące oddziaływanie i reagowanie na nieprawidłowości i uchybienia,
 - 3) bieżące korygowanie błędów i pomyłek.
2. Czynności i badania kontrolne obejmują m.in. okresowe:
 - 1) przeglądy, analizy i oceny sporządzane dla Zarządu Banku i Rady Nadzorczej,
 - 2) sprawdzanie przestrzegania procedur i instrukcji wewnętrznych przez poszczególne komórki organizacyjne Banku,
 - 3) badanie ograniczenia dostępu do aktywów rzeczowych,
 - 4) sprawdzanie przestrzegania ustalonych limitów,
 - 5) weryfikowanie systemu zatwierdzania i autoryzacji,
 - 6) analizowanie systemu weryfikacji i uzgadniania,
 - 7) badanie, czy występuje rozdzielanie sprzecznych ze sobą funkcji i obowiązków.

Nadzór organów Banku:

1. Rada Nadzorcza Banku sprawuje nadzór nad systemem kontroli wewnętrznej Banku oraz ocenia okresowo adekwatność, efektywność i skuteczność zarówno całego systemu kontroli wewnętrznej, jak i wybranych jego elementów (tzw. kluczowych funkcji w ramach systemu kontroli wewnętrznej).

2. Rada Nadzorcza zatwierdza strategię działania Banku oraz zasady ostrożnego i stabilnego zarządzania Bankiem, w tym Regulamin Kontroli Wewnętrznej.
3. Za zorganizowanie oraz prawidłowe funkcjonowanie skutecznego systemu kontroli wewnętrznej odpowiada Zarząd Banku.
4. Zarząd Banku odpowiada za opracowanie, wprowadzenie oraz aktualizację pisemnych procedur w zakresie systemu kontroli wewnętrznej.
5. Bezpośredni nadzór nad systemem kontroli wewnętrznej sprawuje Prezes Zarządu.

V. FUNDUSZE WŁASNE

Bank Spółdzielczy w Krzepicach dla potrzeb wyliczania adekwatności kapitałowej oblicza fundusze własne w oparciu o postanowienia Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013r.

Według stanu na dzień 31.12.2016r. fundusze własne Banku stanowią sumę kapitału Tier I. W skład kapitału Tier I wchodzi kapitał podstawowy Tier I.

Bank zgodnie z zapisami Polityki kapitałowej w 2016 roku:

- zaliczał do kapitału podstawowego TIER I fundusz udziałowy w pełni opłacony sprzed 31.12.2011r. (kwota 784.800 zł), który podlega w pierwszy dniu każdego nowego roku rocznej amortyzacji (w 2016r. - 10% w skali roku tj.: 78.480zł)
- zaliczał fundusz z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych jak również wartości niezrealizowanych zysków z tytułu wyceny jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych – wartość tych pozycji wykazywał w kapitale podstawowym Tier I jako Skumulowane inne całkowite dochody a następnie pomniejszał o 40% w pozycji Inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I,
- pomniejszał kapitał podstawowy TIER I o wartości niematerialne i prawne oraz o krzyżowe powiązania kapitałowe tj. o wartość posiadanych udziałów w Banku Spółdzielczym we Wřeczycy Wielkiej.

Struktura funduszy własnych według stanu na dzień 31.12.2016r. przedstawia się następująco:

WYSZCZEGÓLNIENIE	Przepis Rozporządzenia 575/2013 UE	Kwota
KAPITAŁ TIER I:		6.711.377,44
KAPITAŁ PODSTAWOWY TIER I		6.711.377,44
a) kapitał rezerwowý: — fundusz zasobowy — fundusz rezerwowý	art. 26 ust. 1, 29 ust. 1	6.266.401,21 6.258.839,63 7.561,58
b) korekty okresu przejściowego z tytułu instrumentów w kapitale podstawowym Tier I podlegających zasadzie praw nabytych: — fundusz udziałowy objęty przed 31.12.2011r. podlegający amortyzacji (w 2016 roku 10% w skali roku)	art. 483 (1) do (3) i art. 484-487	434.081,42 434.081,42
c) (-) inne wartości niematerialne i prawne	art. 36 ust. 1 pkt b, art. 37, art. 472 ust. 4	-17.746,56
d) (-) krzyżowe powiązania kapitałowe w kapitale podstawowym Tier I (wzajemne zaangażowania w instrumenty kapitałowe z tytułu posiadanych udziałów w Banku Spółdzielczym we Wřeczycy Wielkiej)	art. 36 ust. 1 lit. g), art. 44	-40.000,00
e) skumulowane inne całkowite dochody — fundusz z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	art. 26 ust. 1	127.305,14 127.305,14
f) (-) inne korekty w okresie przejściowym w kapitale podstawowym Tier I — (-) 40% ze skumulowanych innych całkowitych — (-)100% wartości niezrealizowanych strat na instrumentach dostępnych do sprzedaży	art. 468	-58.663,77 -50.922,06 -7.741,71
KAPITAŁ TIER II:		0,0
ŁĄCZNY KAPITAŁ (kapitał Tier I + kapitał Tier II)		6.711.377,44

VI. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA – INFORMACJE OGÓLNE:

1. Bank Spółdzielczy w Krzepicach wyznacza kapitał wewnętrzny dla wszystkich zidentyfikowanych istotnych ryzyk zgodnie z zapisami *Instrukcji oceny adekwatności kapitałowej*, w której wprowadził limity wewnętrzne ograniczające poziom ryzyka w poszczególnych obszarach działania Banku oraz określił definicję istotności ryzyka.

2. Kapitał wewnętrzny Banku stanowi suma kapitału regulacyjnego wyznaczanego na ryzyka filaru I oraz dodatkowych wymogów kapitałowych Banku wyliczonych na ryzyka istotne i wyznaczany jest w Banku w okresach kwartalnych.
3. W Banku nie występuje portfel handlowy, a według stanu na dzień **31.12.2016r.** regulacyjne wymogi kapitałowe wyliczane były zgodnie z przepisami zewnętrznymi:
 - a) **ryzyko kredytowe według metody standardowej**

Zgodnie z metodą standardową Bank zalicza ekspozycje do jednej z 17 klas, którym przypisane są odpowiednie wagi ryzyka. Ekspozycjom, w odniesieniu do których w Rozporządzeniu UE 575/2013 z dnia 26.06.2013r. nie określono żadnej wagi ryzyka, przypisuje się wagę ryzyka 100%. Bank przy ustalaniu wag ryzyka ekspozycji kredytowych nie stosuje ocen wiarygodności kredytowej opracowanych przez zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej. Kwotę ekspozycji ważonej ryzykiem dla ryzyka kredytowego oblicza się jako sumę aktywów i udzielonych zobowiązań pozabilansowych ważonych ryzykiem, przy zastosowaniu współczynnika wsparcia MŚP. Natomiast kwota 8% z łącznej kwoty ekspozycji ważonej ryzykiem stanowi wartość wymogu na ryzyko kredytowe.
 - b) **ryzyko operacyjne według metody podstawowego wskaźnika bazowego (BIA)**

Zgodnie z metodą wskaźnika BIA wymóg na ryzyko stanowi 15% średniej za okres trzech lat wskaźnika, który jest sumą wybranych pozycji rachunku zysków i strat Banku. Bank oblicza średnią z trzech lat, jako iloraz sumy wartości dodatnich wyniku oraz liczby wartości dodatnich. Przy obliczaniu wymogu kapitałowego na dany rok obrotowy uwzględnia się rok, na koniec którego dokonuje się obliczeń i dwa kolejne lata go poprzedzające.
4. Zasady wyznaczania wymogów kapitałowych, o których mowa w ust. 1 zostały ujęte w *Instrukcji wyznaczania wybranych wymogów kapitałowych, współczynników kapitałowych oraz wskaźnika dźwigni* oraz w *Instrukcji Segmentacja ekspozycji i wagi ryzyka dla metody standardowej*.
5. Dla poszczególnych określonych na 2016 rok istotnych rodzajów ryzyk Bank stosował następujące metody wyznaczania dodatkowego wymogu kapitałowego:
 - a) **ryzyko kredytowe**
 - z tytułu pogorszenia się jakości portfela kredytowego w sytuacji gdy wynik testu warunków skrajnych zakładający wzrost rezerw celowych o 10% wartości kredytów zagrożonych wskaże, że dodatkowa kwota rezerwy celowej przekracza 2% funduszy własnych Bank tworzy dodatkowy wymóg w oszacowanej kwocie dodatkowej rezerwy celowej,
 - z tytułu ryzyka koncentracji w odniesieniu do ryzyka:
 - 1) koncentracji w sektor gospodarki
 - 2) koncentracji przyjętych form zabezpieczenia ekspozycji kredytowych,
 - 3) koncentracji z tytułu tego samego instrumentu finansowego.
 - 4) koncentracji geograficznej.W przypadku gdy w ramach poszczególnych ryzyk koncentracji zaangażowanie przekroczy przyjęty limit koncentracji Bank wyznacza dodatkowy wymóg w wysokości 8% sumy przekroczeń obowiązujących limitów w ramach danego rodzaju koncentracji
 - b) **ryzyko operacyjne:**

Bank wyznacza dodatkowy wymóg w przypadku, gdy suma kosztów oraz potencjalnych kosztów z tytułu zdarzeń (incydentów) w ramach ryzyka operacyjnego, które wystąpiły w Banku na przestrzeni ostatnich 12 miesięcy poprzedzających datę analizy przekracza wyznaczony w ramach Filaru I wymóg kapitałowy na ryzyko operacyjne,
 - c) **ryzyko stopy procentowej:**
 - ryzyko przeszacowania – w przypadku gdy w wyniku testu warunków skrajnych zakładana zmiana oprocentowania o 200 pb spowoduje spadek wartości sumy posiadanych funduszy własnych o ponad 8% funduszy własnych Bank wyznacza dodatkowy wymóg kapitałowy w wysokości stanowiącej przekroczenie przyjętego limitu,
 - ryzyko bazowe – w przypadku gdy w wyniku testu warunków skrajnych zakładana zmiana oprocentowania o 50 pb spowoduje spadek wartości sumy posiadanych funduszy własnych o ponad 1,5% funduszy Bank wyznacza dodatkowy wymóg kapitałowy w wysokości stanowiącej kwotę nadwyżki ponad limit,
 - ryzyko krzywej dochodowości - w przypadku gdy w wyniku testu warunków skrajnych zakładana zmiana oprocentowania o 38 pb spowoduje spadek wartości sumy posiadanych funduszy własnych o ponad 2,5% funduszy Bank wyznacza dodatkowy wymóg kapitałowy w wysokości stanowiącej kwotę nadwyżki ponad limit,
 - ryzyko opcji klienta – Bank wyznacza dodatkowy wymóg kapitałowy w przypadku gdy poziom kredytów o stałej stopie procentowej przekracza 15% portfela kredytowego
 - d) **ryzyko płynności** – Bank wyznacza dodatkowy wymóg kapitałowy w przypadku gdy wyniki przeprowadzonych testów warunków skrajnych dla jednego z przyjętych scenariuszy wariantu wewnętrznego wskażą wyższy poziom bufora płynności od posiadanego na dzień analizy. Dodatkowy wymóg stanowi koszt pozyskania brakującej kwoty bufora płynności,
 - e) **ryzyko biznesowe** – Bank wyznacza przez cały kolejny rok dodatkowy wymóg kapitałowy w przypadku gdy wykonanie wyniku finansowego za ostatni rok w stosunku do wielkości założonej w Planie finansowym będzie niższe o 20%. Dodatkowy wymóg stanowi kwota 2% funduszy własnych.
2. Informacje w sprawie oszacowanego kapitału wewnętrznego raportowane są w formie *Raportu z oceny adekwatności kapitałowej* do Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.

VII. INFORMACJA ILOŚCIOWA W ZAKRESIE ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ

1. Na dzień **31.12.2016r.** całkowita kwota ekspozycji na ryzyko oraz łączna wartość kapitału regulacyjnego (Filar I) przedstawia się następująco:

(w pełnych złotych)

Wyszczególnienie	Całkowita kwota ekspozycji na ryzyko:	Kwota wymogu kapitałowego
<i>ryzyko kredytowe</i>	27.834.900	2.226.792
<i>ryzyko operacyjne</i>	7.305.238	584.419
Kapitał regulacyjny (Filar I)	35.140.138	2.811.211

2. Kwota wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego stanowiącego **8%** kwoty ekspozycji ważonej ryzykiem dla każdej z klas ekspozycji – struktura aktywów według wag ryzyka na dzień **31.12.2016r.**:

(w pełnych złotych)

Klasa ekspozycji	Waga ryzyka – kontrahenta	Wartość ekspozycji netto	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem przed MŚP	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem po zastosowaniu współczynnika korygującego MŚP	Kwota wymogu kapitałowego
Ekspozycje wobec rządów lub banków centralnych	0%	3.456.315	387.390	387.390	30.991
Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	20%	5.457.244	1.091.449	1.091.449	87.316
Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	100%	556	556	556	45
Ekspozycje wobec Instytucji (<i>banki</i>)	0%, 50%	48.364.731	338.651	338.651	27.092
Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	100%	7.444.074	7.444.074	5.749.301	459.944
Ekspozycje detaliczne	0%, 75%	19.312.955	14.484.717	12.163.899	973.112
Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązań	100%, 150% - w zależności od wysokości utworzonej rezerwy celowej	751.863	1.109.543	1.109.543	88.764
Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	100%	1.990.443	1.990.443	1.990.443	159.235
Ekspozycje kapitałowe	100%	880.263	840.263	840.263	67.221
Inne pozycje	0%, 100%	7.069.119	4.163.405	4.163.405	333.072
RAZEM wymóg kapitałowy dla ryzyka kredytowego		94.727.563	31.850.491	27.834.900	2.226.792

Na dzień **31.12.2016r.** łączna kwota ekspozycji na ryzyko kredytowe wyniosła **27.834.900 zł** z tego wymóg kapitałowy z tytułu **ryzyka kredytowego** wynosi **2.226.792 zł**.

3. Kwota minimalnego wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego wyliczonego przy zastosowaniu metody podstawowego wskaźnika BIA według stanu na dzień **31.12.2016r.**:

(w pełnych złotych)

Wyszczególnienie	2013r.	2014r.	2015r.
Odsetki należne i podobne przychody	3.835.549	3.144.258	2.668.758
Odsetki do zapłaty i podobne opłaty	- 1.195.163	- 750.502	- 445.681
Należności z tytułu prowizji/opłat	1.251.410	1.247.375	1.299.155
Koszty z tytułu prowizji/opłat	- 61.361	- 54.740	- 65.823
Przychody z akcji i innych papierów wartościowych o stałej/zmiennej stopie dochodu	0	272.916	131.235
Zysk netto lub strata netto z operacji finansowych	0	0	0
Pozostałe przychody operacyjne	53.318	47.414	310.268
Wyniki	3.883.753	3.906.721	3.897.912
Wskaźnik (<i>średnia z trzech lat</i>)	3.896.129		
Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego (wskaźnik x 15%)	584.419		

Na podstawie zestawionych danych z rachunku zysków i strat za okres trzech lat obrotowych oblicza się średni wskaźnik, którego **15%** stanowi wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego.

Na dzień **31.12.2016r.** wymóg kapitałowy z tytułu **ryzyka operacyjnego** wynosi **584.419 zł**.

4. Dodatkowe wymogi kapitałowe utworzone w ramach Filaru II:

Wyszczególnienie		Kwota dodatkowego wymogu	
Ryzyko kredytowe	-	159.000 zł	z tytułu pogorszenia się jakości portfela kredytowego
Ryzyko stopy procentowej:		57.000 zł	wyniki testów warunków skrajnych dla poszczególnych ryzyk w ramach stopy procentowej wskazały na przekroczenie przyjętych limitów dla zmiany wyniku odsetkowego
- ryzyko przeszacowania	-	15.000 zł	
- ryzyko bazowe	-	1.000 zł	
- ryzyko krzywej dochodowości	-	41.000 zł	
Ryzyko biznesowe	-	134.000 zł	z uwagi na odnotowane na koniec 2015 roku odchylenie wykonanego wyniku finansowego przekraczające 20% założeń planu finansowego
Razem dodatkowy wymóg kapitałowy		350.000 zł	

5. Kapitał wewnętrzny według stanu na 31.12.2016r.:

(w złotych)

Rodzaj ryzyka	Wymagany wg Banku kapitał na zabezpieczenie ryzyka	Alokacja kapitału wg wymagań dla Filara I	Alokacja kapitału wg wymagań dla Filara II
RYZIKO KREDYTOWE, w tym:	2.385.792	2.226.792	159.000
Kapitał regulacyjny	2.226.792	2.226.792	X
Pogorszenie się jakości portfela	159.000	X	159.000
RYZIKO KONCENTRACJI ZAANGAŻOWAŃ, z tego:	0	X	0
• koncentracji w sektor gospodarki	0	X	0
• koncentracji przyjętych form zabezpieczenia	0	X	0
• koncentracji zaangażowań z tytułu tego samego instrumentu finansowego	0	X	0
• koncentracji geograficznej	0	X	0
RYZIKO OPERACYJNE	584.419	584.419	0
RYZIKO STOPY PROCENTOWEJ W KSIĘDZE BANKOWEJ, z tego:	57.000	X	57.000
• przeszacowania	15.000	X	15.000
• bazowe	1.000	X	1.000
• opcji klienta	0	X	0
• krzywej dochodowości	41.000	X	41.000
RYZIKO PŁYNNOŚCI	0	X	0
RYZIKO BIZNESOWE (wyniku finansowego)	134.000	X	134.000
KAPITAŁ REGULACYJNY		2.811.211	
KAPITAŁ WEWNĘTRZNY	3.161.211	2.811.211	350.000

Łączna wartość oszacowanego wymogu kapitałowego z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka na dzień 31.12.2016r. stanowiła kwotę 3.161.211 zł.

6. Poziom współczynników kapitałowych na dzień 31.12.2016r.:

	Wymagany poziom	Wykonanie
Łączny współczynnik kapitałowy	nie mniejszy niż 12%	19,10%
Współczynnik kapitału Tier I	nie mniejszy niż 9%	19,10%
Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	co najmniej 7,5%	19,10%
Wewnętrzny współczynnik wypłacalności	co najmniej 8%	16,99%

Posiadane w Banku fundusze własne, które na dzień 31.12.2016r. wyniosły 6.711.377,44 zł w pełni pokrywają wymogi kapitałowe na pokrycie podejmowanego ryzyka.

Wyliczone wymogi kapitałowe na dzień 31.12.2016r. absorbują 47,2% funduszy własnych.

VIII. EKSPOZYCJE NA RYZYKO KREDYTOWE – INFORMACJE JAKOŚCIOWE

1. **Należności przeterminowane** rozumiane są jako należności wymagalne, które nie zostały spłacone w umownym terminie spłaty (*raty lub całej należności*). Definicja ta stosowana jest dla celów rachunkowości.

Bank w dniu następnym po wymaganym terminie spłaty przynosi niespłaconą kwotę odpowiednio na konto należności niespłaconych zgodnie z obowiązującym w Banku Planem Kont:

- 1) **z tytułu kredytu** – w następnym dniu po upływie umownego terminu spłaty na rachunek „należności zapadłych”,
- 2) **z tytułu odsetek** – w następnym dniu po upływie umownego terminu spłaty na rachunek „odsetek zapadłych”.

Od kwoty kredytu znajdującego się na rachunku należności przeterminowanych Bank nalicza za każdy dzień zwłoki (od dnia zaksięgowania zadłużenia do dnia poprzedzającego jego całkowitą spłatę) odsetki według stopy procentowej dla kredytów przeterminowanych, obowiązującej w okresie, za który odsetki są naliczane.

2. **Należności zagrożone** są to należności w grupie poniżej standardu, wątpliwej i straconej. Definicja ta stosowana jest dla celów rachunkowości.
3. Dla potrzeb naliczenia odpowiedniej wysokości rezerw celowych od ekspozycji kredytowych Bank stosuje zasady zawarte w *Instrukcji Zasady klasyfikacji ekspozycji kredytowych i tworzenia rezerw celowych* zgodnej z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16.12.2008r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków (z późn. zm.).
4. Bank tworzy rezerwy celowe, w odniesieniu do ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do:
 - 1) kategorii "normalne" - w zakresie ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów detalicznych,
 - 2) kategorii "pod obserwacją",
 - 3) grupy "zagrożone" - w tym do kategorii "poniżej standardu", "wątpliwe" lub "stracone".
5. Bank nie tworzy rezerw celowych dotyczących ekspozycji kredytowych stanowiących udzielone zobowiązania pozabilansowe w przypadku, gdy postanowienia umowy:
 - 1) gwarantują Bankowi swobodę w podjęciu decyzji o uruchomieniu środków w ramach zobowiązania lub
 - 2) uzależniają uruchomienie środków w ramach zobowiązania od terminowej obsługi już wykorzystanej części i niebudzącej obaw sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika w przypadku, gdy wymagane jest stosowanie tego kryterium, lub
 - 3) uzależniają uruchomienie środków w ramach zobowiązania od złożenia zabezpieczeń, umożliwiających pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych o kwotę odpowiadającą uruchomianym środkom lub klasyfikowanie ekspozycji kredytowej do kategorii "normalne".
6. Bank dokonuje klasyfikacji ekspozycji kredytowych do odpowiednich kategorii ryzyka stosując dwa kryteria:
 - kryterium terminowości – terminowość spłaty kapitału lub odsetek,
 - kryterium ekonomiczne – badanie sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika (kredytobiorcy).
7. Bank stosuje następujące wielkości tworzonej rezerwy celowych:
 - 1) w zakresie ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów detalicznych, zaklasyfikowanych do kategorii "normalne", tworzy się rezerwy celowe w wysokości co najmniej wymaganego poziomu rezerw, stanowiącego co najmniej 1,5% ich podstawy,
 - 2) w zakresie ekspozycji kredytowych zakwalifikowanych do kategorii „pod obserwacją” tworzy się rezerwę na podstawie indywidualnej oceny ryzyka, obciążającego daną ekspozycję jednak w wysokości, co najmniej 1,5% ich podstawy,
 - 3) w zakresie ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do kategorii "pod obserwacją", "poniżej standardu", "wątpliwe" i "stracone" tworzy się na podstawie indywidualnej oceny ryzyka obciążającego daną ekspozycję, jednak w wysokości co najmniej:
 - a) 20 % - w przypadku kategorii "poniżej standardu",
 - b) 50 % - w przypadku kategorii "wątpliwe",
 - c) 100 % - w przypadku kategorii "stracone".
- 4) Podstawę tworzenia rezerw celowych stanowi wartość pozostającej do spłaty kwoty ekspozycji kredytowej pomniejszona o kwotę nierozliczonej prowizji podlegającej rozliczeniu według efektywnej stopy procentowej (ESP).
- 5) Rezerwy celowe tworzy się, aktualizuje co do wysokości oraz rozwiązuje najpóźniej w ostatnim dniu miesiąca kończącego kwartał, w którym dokonano przeglądu i klasyfikacji ekspozycji kredytowych.
8. Dla wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego, ekspozycje uznaje się za przeterminowane jeżeli opóźnienie w spłacie przekracza 90 dni a wagę ryzyka przyjmuje się w zależności od poziomu utworzonej rezerwy celowej w stosunku do wartości brutto ekspozycji (*kapitał + odsetki – ESP*).

IX. EKSPOZYCJE NA RYZYKO KREDYTOWE – INFORMACJE ILOŚCIOWE

1. Ekspozycje kredytowe według wyceny bilansowej na dzień **31.12.2016r.**, bez uwzględniania skutków ograniczania ryzyka kredytowego oraz średnia kwota ekspozycji w okresie od **31.12.2015r.** do **31.12.2016r.** w podziale na klasy występujące w Banku przedstawia poniższe zestawienie:

(w pełnych złotych)

Lp.	Wyszczególnienie	Stan na dzień 31.12.2016r.	Średnia kwota w okresie od 31.12.2015r. do 31.12.2016r.
1.	Ekspozycje wobec rządów centralnych lub banków centralnych	3.456.315	8.047.944
2.	Ekspozycje wobec samorządów regionalnych lub władz lokalnych	5.457.244	4.501.088
3.	Ekspozycje wobec podmiotów sektora publicznego	556	2.160
4.	Ekspozycje wobec instytucji	48.364.731	36.601.600

5.	Ekspozycje wobec przedsiębiorstw	7.444.074	7.005.016
6.	Ekspozycje detaliczne	19.312.955	20.282.705
7.	Ekspozycje, których dotyczy niewykonanie zobowiązań	751.863	1.041.229
8.	Ekspozycje w postaci jednostek uczestnictwa lub udziałów w przedsiębiorstwach zbiorowego inwestowania	1.990.443	1.774.781
9.	Ekspozycje kapitałowe	880.263	801.752
10.	Inne pozycje	7.069.119	6.609.469
RAZEM		94.727.563	86.312.789

2. Zgodnie z Rozporządzeniem UE nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 roku Bank w 2015 roku dla Ekspozycji wobec MŚP stosował współczynnik wsparcia wynoszący 0,7619.

Do ekspozycji wobec Małych i Średnich Przedsiębiorstw Bank zalicza następujące grupy podmiotów pod warunkiem spełniania rocznych obrotów:

- 1) przedsiębiorstwa, spółki i spółdzielnie,
- 2) rolników indywidualnych,
- 3) przedsiębiorstwa indywidualne.

(w złotych)

Ekspozycje wobec MŚP podlegające współczynnikowi wsparcia MŚP	Całkowita wartość ekspozycji	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem przed zastosowaniem współczynnika wsparcia MŚP	Kwota ekspozycji ważonej ryzykiem po zastosowaniu współczynnika wsparcia MŚP	Kwota wymogu
<i>Ekspozycje wobec przedsiębiorstw</i>	7.117.906	7.117.906	5.423.133	433.851
<i>Ekspozycje detaliczne</i>	12.996.319	9.747.239	7.426.421	594.114
RAZEM	20.114.224	16.865.145	12.849.554	1.027.965

Na dzień 31.12.2016r. wartość netto ekspozycji wobec MŚP wyniosła 20.114.224 zł a kwota wymogu z tytułu ekspozycji wobec MŚP po zastosowaniu współczynnika wsparcia wyniosła 1.027.965 zł (*bez uwzględnienia współczynnika wsparcia MŚP - 1.349.212 zł*).

3. Strukturę zaangażowania Banku w poszczególnych branżach według stanu na dzień **31.12.2016r.** przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Branże	Wysokość limitu (% funduszy własnych)	Wysokość limitu w tys. zł	Wartość w tys. zł	Stopień wykonania limitu w %
1.	Rolnictwo – produkcja zwierzęca na sprzedaż (PKD 0149Z)	20%	1.342	659	49,1%
2.	Rolnictwo – produkcja mleka (PKD 0141Z)	50%	3.356	719	21,4%
3.	Rolnictwo – produkcja trzody chlewnej (PKD 0146Z)	110%	7.382	3.627	49,1%
4.	Rolnictwo – pozostała produkcja rolnicza (PKD 0111Z)	70%	4.698	2.261	48,1%
5.	Przetwórstwo przemysłowe spożywcze (PKD 10, 11)	100%	6.711	458	6,8%
6.	Przetwórstwo przemysłowe wyrobów z drewna (PKD 16)	60%	4.027	2.903	72,1%
7.	Pozostały przemysł przetwórczy (PKD 12-15, PKD 17-39)	100%	6.711	3.807	56,7%
8.	Budownictwo – roboty związane z budową dróg, autostrad i mostów (PKD 42.11, 42.12, 42.13)	50%	3.356	470	14,0%
9.	Budownictwo – roboty budowlane specjalistyczne (PKD 41)	50%	3.356	890	26,5%
10.	Budownictwo – pozostałe roboty budowlane (PKD 41 i 42 bez 42.11, 42.12, 42.13)	50%	3.356	293	8,7%
11.	Handel – sprzedaż detaliczna/ hurtowa paliwa (PKD 47.10, 46.71)	80%	5.369	2.369	44,1%
12.	Handel – pozostały handel (PKD 45, 46, 47 bez 47.30 i 46.71)	100%	6.711	3.759	56,0%
13.	Transport (PKD 49-53)	100%	6.711	581	8,7%
14.	Pozostałe branże	100%	6.711	1.660	24,7%
Razem zaangażowanie w poszczególne branże sektora niefinansowego				24.456	
<i>Osoby prywatne</i>				7.067	
<i>Sektor budżetowy</i>				5.457	

4. Strukturę ekspozycji bilansowych brutto według okresów zapadalności w podziale na typy kontrahentów według stanu na dzień **31.12.2016r.** przedstawia poniższa tabela:

(w złotych)

Typ kontrahenta (podmiot)	Bez określonego terminu	≤ 1 tyg.	> 1 tyg. ≤ 1 m-c	> 1 m-c ≤ 3 m-ce	> 3 m-cy ≤ 6 m-cy	> 6 m-cy ≤ 1 rok	1 rok > 2 lata	2 lat > 5 lat	5 lat > 10 lat	> 10 lat	RAZEM
Bank Centralny		3.260.000									3.260.000

Sektor Finansowy	8.224.691	12.680.000	14.300.000	13.000.000	0	0	0	0	310.000	0	48.514.691
Przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie	1.513.295	7.560	57.088	670.399	1.014.541	2.736.729	688.822	767.411	1.116.736	210.000	8.782.581
Gospodarstwa domowe	86.506	83.968	591.055	1.185.569	1.701.008	3.905.262	3.627.346	4.157.747	1.984.880	788.857	18.112.118
Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw	0	0	0	2.769	8.438	17.254	36.051	5.488	0	0	70.000
Budżet	0	0	0	84.375	84.375	168.750	764.050	3.353.144	1.002.285	0	5.456.979
RAZEM	9.824.492	16.031.528	14.948.143	14.943.112	2.808.362	6.827.995	5.116.269	8.283.790	4.413.901	998.857	84.196.449

5. Wartość ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości i ekspozycji przeterminowanych przedstawiona oddzielnie, według stanu na dzień **31.12.2016r.**, przedstawia poniższa tabela:

(w tys. zł)

Podmiot	Wartość brutto ogółem	Ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości	Przeterminowane, w tym przeterminowane z rozpoznaną utratą wartości			
			1 do 30 dni	30 – 90 dni	90 – 180 dni	pow. 180 dni
A. Sektor finansowy	45.432	-	-	-	-	-
B. Sektor niefinansowy	27.013	1.922	19	25	14	1.930
1. Osoby prywatne	6.366	42	-	23	14	50
2. Rolnicy indywidualni	6.902	-	19	2	-	-
3. Przedsiębiorcy indywidualni	4.683	125	-	-	-	125
4. Przedsiębiorstwa	8.993	1.755	-	-	-	1.755
5. Instytucje niekomercyjne	69	-	-	-	-	-
C. Sektor instytucji rządowych i samorządowych	5.458	-	-	-	-	-

6. Struktura należności zagrożonych, w tym przeterminowanych w rozbięciu na kategorie należności oraz w podziale na typy kontrahentów według stanu na dzień **31.12.2016r.**, przedstawia poniższa tabela:

(w złotych)

Lp.	Typ kontrahenta	Należności poniżej standardu	Należności wątpliwe	Należności stracone	Razem zagrożone
1.	Przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie	0	0	1.513.293,26	1.513.293,26
2.	Przedsiębiorcy indywidualni	0	0	62.512,04	62.512,04
3.	Detal	0	0	18.237,20	18.237,20
4.	Rolnicy	0	0	0	0
5.	Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych	0	0	0	0
sektor niefinansowy		0	0	1.594.042,50	1.594.042,50
sektor budżetowy		0	0	0	0
PORTFEL KREDYTOWY		0	0	1.594.042,50	1.594.042,50

7. Strukturę rezerw celowych w rozbięciu na kategorie należności oraz w podziale na typy kontrahentów według stanu na dzień **31.12.2016r.**, przedstawia tabela:

(w złotych)

Typ kontrahenta (podmiot)	Należności normalne	Należności pod obserwacją	Należności zagrożone	RAZEM	Struktura
Przedsiębiorstwa i spółki prywatne oraz spółdzielnie	0	7.384,28	775.341,80	782.726,08	86,5%
Przedsiębiorcy indywidualni	0	0	62.060,72	62.060,72	6,9%
Osoby prywatne	41.007,31	233,64	17.760,81	59.001,76	6,5%
Rolnicy indywidualni	0	671,54	0	671,54	0,1%
Instytucje niekomercyjne	0	0	0	0	0,0%
SUMA	41.007,31	8.289,46	855.163,33	904.460,10	100,0%
Struktura	4,5%	0,9%	94,6%	100,0 %	

8. Uzgodnienie stanu rezerw celowych według stanu na dzień **31.12.2016r.:**

Stan w/w rezerw celowych w trakcie 2016 roku zmieniał się następująco:

Bilans otwarcia	-	640.418,04 zł
Koszty tworzenia rezerw celowych	-	334.499,62 zł
Dochody z tytułu rozwiązania rezerw celowych	-	70.074,80 zł
Wykorzystanie (umorzenie wierzytelności)	-	382,76 zł
Stan rezerw celowych na 31.12.2016r.	-	904.460,10 zł

X. TECHNIKI REDUKCJI RYZYKA KREDYTOWEGO – INFORMACJE JAKOŚCIOWE I ILOŚCIOWE

1. Formy, zasady i tryb przyjmowania prawnych zabezpieczeń kredytów oraz innych usług obciążonych ryzykiem kredytowym określa w Banku *Instrukcja prawnych form zabezpieczenia wierzytelności*.
2. Instrukcja ta zawiera również opis ustalania wartości zabezpieczenia.
3. Na dzień **31.12.2016r.** sposób zabezpieczenia ekspozycji kredytowych Banku przedstawia poniższa tabela:

(w tys. zł)

Nazwa zabezpieczenia	Wysokość limitu w %	Wysokość Limitu	Saldo zadłużenia wg rodzaju zabezpieczenia	Stopień wykonania limitu %
Weksel własny in blanco lub poręczenie według prawa wekslowego	100%	36.980	17.818	48,2%
Poręcznie według prawa cywilnego oraz przystąpienie do długu	10%	3.698	0	0,0%
Zastaw rejestrowy	5%	1.849	375	20,3%
Przewłaszczenie rzeczy ruchomych	10%	3.698	1.859	50,3%
Blokada środków pieniężnych, zastaw na rachunkach bankowych	20%	7.396	0	0,0%
Cesja wierzytelności	10%	3.698	20	0,5%
Hipoteka na nieruchomości mieszkalnej	60%	22.188	5.417	24,4%
Hipoteka na nieruchomości komercyjnej i pozostałe	60%	22.188	10.996	49,6%
Gwarancja	10%	3.698	0	0,0%
Pełnomocnictwo do rachunku	50%	18.490	8	0,0%
Ekspozycje niezabezpieczone	10%	3.698	341	9,2%
Inne formy zabezpieczeń prawnych	10%	3.698	146	3,9%
OGÓŁEM			36.980	

Według stanu na dzień **31.12.2016r.** w Banku kredyty w największym stopniu zabezpieczone są wekslem in blanco, hipoteką na nieruchomości komercyjnej i pozostałej oraz hipoteką na nieruchomości mieszkalnej.

Zgodnie z *Polityką kredytową* w Banku na ogół występuje dywersyfikacja zabezpieczeń w celu zmniejszenia ekspozycji Banku na ryzyko kredytowe.

4. Wartość przyjętych zabezpieczeń Bank weryfikuje zgodnie z *Instrukcją szacowania i weryfikacji wartości zabezpieczeń*, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczeń w postaci hipoteki na nieruchomości, zgodnie z Rekomendacją S.
5. Zgodnie z obowiązującą w Banku *Instrukcją prawnych form zabezpieczenia wierzytelności* oraz zapisami *Polityki kredytowej* zakłada się, że przyjmowane zabezpieczenia powinny spełniać kryteria płynności, wartości oraz dostępu i możliwości kontroli.
6. Bank preferuje zabezpieczenia zwrotności kredytów, które pozwalają na:
 - skuteczną egzekucję należności w przypadku braku spłaty kredytów,
 - pomniejszenie podstawy tworzenia rezerw celowych.
7. Bank korzysta z technik ograniczania ryzyka kredytowego w postaci **pomniejszenia podstawy tworzenia rezerw celowych** z uwagi na posiadane zabezpieczenia zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16.12.2008r. w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków.
8. Na dzień **31.12.2016r.** Bank skorzystał z pomniejszenia podstawy tworzenia rezerwy celowej:
 - wartość kredytów, dla których Bank zastosował pomniejszenia – **941 tys. zł** – wartość dotyczy kredytów zagrożonych,
 - kwota obniżenia podstawy rezerwy celowej – **730 tys. zł**.
9. Bank dla celów obliczenia wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe nie stosuje technik redukcji ryzyka kredytowego, o których mowa w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 575/2013 z dnia 26.06.2013r.

XI. RYZYKO STOPY PROCENTOWEJ DLA POZYCJI ZAKWALIFIKOWANYCH DO PORTFELA BANKOWEGO

1. Bank w zarządzaniu stopami procentowymi kieruje się następującymi zasadami:
 - a) do pomiaru ryzyka stopy procentowej Bank wykorzystuje metody luki,
 - b) badaniu podlega wpływ zmian stóp procentowych na wynik odsetkowy Banku,
 - c) zarządzanie ryzykiem stopy procentowej koncentruje się na zarządzaniu:
 - ryzykiem przeszacowania,
 - ryzykiem bazowym,
 - ryzykiem opcji klienta,

— ryzykiem krzywej dochodowości.

- d) Bank ogranicza ryzyko stopy procentowej poprzez system limitów i odpowiednie kształtowanie struktury aktywów i pasywów Banku.
2. W procesie zarządzania ryzykiem stopy procentowej Bank podejmuje również następujące działania:
- prowadzi monitoring kształtowania się najważniejszych rynkowych stóp procentowych,
 - analizuje kształtowanie się oprocentowania własnych produktów bankowych na tle stóp rynkowych oraz oferty konkurencyjnych banków i instytucji kredytowych na lokalnym rynku usług finansowych,
 - zarządza poszczególnymi grupami aktywów i pasywów w taki sposób, aby zapewnić realizację optymalnej, w danych warunkach wysokości marży odsetkowej Banku,
 - wprowadza i monitoruje kształtowanie się przyjętych w Banku limitów w zakresie ryzyka stopy procentowej,
 - przeprowadza testy warunków skrajnych, tj. analizuje wpływ szokowych zmian stóp procentowych na wynik finansowy Banku.
3. Opcją występującą po stronie aktywów jest prawo spłaty zadłużenia przed terminem umownym bez stosowania sankcji ze strony Banku (*brak prowizji za przedterminową spłatę kredytu, odsetki są naliczane do dnia spłaty*). Natomiast z opcją po stronie pasywów mamy do czynienia w przypadku depozytów bez ustalonych terminów wymagalności (*np. rachunki bieżące*), gdzie klient ma możliwość wycofania depozytu bez stosowania sankcji ze strony Banku, czy też depozytów terminowych, w przypadku których klient ma możliwość wycofania depozytu przed terminem umownym lecz z zastosowaniem sankcji ze strony Banku, gdyż traci część naliczonych odsetek.
4. Analiza luki polega na określeniu wielkości niedopasowania między wrażliwymi na zmiany stopy procentowej aktywami i pasywami poszczególnych przedziałach czasowych uwzględniających pierwszy możliwy termin zmian (przeszacowania) stóp procentowych.
5. Wyróżnia się następujące pozycje aktywów/pasywów wrażliwych na zmiany stóp procentowych:
- 1) Aktywa wrażliwe:
 - a) lokaty o stałym oprocentowaniu udzielane na zasadach rynku międzybankowego złożone w Banku Zrzeszającym,
 - b) kredyty i pożyczki udzielane przez Bank o oprocentowaniu stałym i zmiennym,
 - c) oprocentowane rachunki w Banku Zrzeszającym,
 - d) dłużne papiery wartościowe emitowane przez NBP, w szczególności bony pieniężne,
 - e) rezerwa obowiązkowa,
 - e) inne bilansowe pozycje aktywów zgodnie z definicją zamieszczoną w §1 ust. 2 pkt 4,
 - 2) Pasywa wrażliwe:
 - a) depozyty a'vista i terminowe o oprocentowaniu stałym i zmiennym zarządzanym przez Bank,
 - b) depozyty o stałym oprocentowaniu przyjmowane na zasadach rynku międzybankowego,
 - c) oprocentowane środki na rachunkach bieżących klientów Banku,
 - d) kredyty i pożyczki stanowiące zobowiązanie Banku,
 - e) inne bilansowe pozycje pasywów zgodnie z definicją zamieszczoną w §1 ust. 2 pkt 4.
6. Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz w 2016r. dokonywał pomiaru ryzyka stopy procentowej, w tym pomiaru marży odsetkowej z częstotliwością miesięczną. Wyniki pomiaru wraz ze sporządzonym raportem zawierającym wnioski, przekazywane były w okresach miesięcznych Zarządowi Banku. O wynikach analiz ryzyka stopy procentowej w okresach kwartalnych informowana jest również Rada Nadzorcza Banku w formie „Kwartalnego sprawozdania z realizacji zarządzania ryzykami w Banku Spółdzielczym w Krzepicach”.
7. Bank przeprowadza scenariusze testów warunków skrajnych poprzez określanie wpływu zmiany poziomu stóp procentowych na wynik finansowy Banku oraz na poziom funduszy własnych Banku.

Symulacja przeprowadzona dla aktywów i pasywów oprocentowanych na dzień **31.12.2016r.** wykazała, że wielkości potencjalnej zmiany wyniku odsetkowego pod wpływem zmiany stóp procentowych w okresie najbliższych 12 miesięcy wyniosłyby:

Ryzyko	Zmiana wyniku odsetkowego w przypadku zmiany stóp procentowych	Limit przy poziomie 6.711 tys. zł funduszy własnych	Wykonanie	Wykorzystanie limitu
Ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania	o 200 p.p. (<i>test warunków skrajnych</i>)	8% funduszy własnych Banku	552 tys. zł	102,8% limitu
Ryzyko bazowe	o 50 p.p.	1,5% funduszy własnych Banku	102 tys. zł	102,3% limitu
Ryzyko krzywej dochodowości	o 38 p.p.	2,5% funduszy własnych Banku	209 tys. zł	124,6% limitu

Na dzień **31.12.2016r.** przyjęte limity zmian wyników odsetkowych nie zostały zachowane. Przekroczenie przyjętych limitów wynikało z zaistniałego na koniec roku napływu środków na rachunki klientów przekładającego się na wyższy niż zakładano w Planie finansowym na 2016r. poziom sumy bilansowej, w tym poziom wolnych środków lokowanych w formie lokat zakładanych w banku zrzeszającym oraz ze zwiększającego się poziomu aktywów opartych o stawkę WIBOR z uwagi na nowe pozycje w bilansie.

Na zmianę wyniku odsetkowego Banku największy wpływ ma ryzyko przeszacowania z tytułu niedopasowania pomiędzy aktywami i pasywami oprocentowanymi.

Przeprowadzana analiza wskazała, że w sytuacji skrajnej zmiana stóp procentowych o 200 punktów w skali 12 m-cy (*szczególnie spadek stóp procentowych*) mogłaby wpłynąć negatywnie na wynik odsetkowy Banku, a w konsekwencji na **wynik finansowy**, który na koniec 2016 roku wyniósł **324 tys. zł**.

Bank w poszczególnych miesiącach monitoruje koszty pozyskania poszczególnych pozycji pasywów i przychody uzyskiwane z poszczególnych aktywów oraz wielkości osiąganego marży odsetkowej, więc ma możliwość interwencji na wypadek niekorzystnych wyników marży odsetkowej.

Narażenie Banku na ryzyko stopy procentowej ogranicza fakt, iż w Banku większość kredytów oraz depozyty posiadają oprocentowanie zależne od decyzji Zarządu.

Bank w ramach adekwatności kapitałowej na dzień 31.12.2016r. utworzył dodatkowy wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyka stopy procentowej w kwocie **57 tys. zł**.

XII. RYZYKO PŁYNNOŚCI:

1. Rola i zakres odpowiedzialności jednostek biznesowych oraz komitetów zaangażowanych w zarządzanie ryzykiem płynności

Uczestnicy procesu zarządzania ryzykiem płynności	Zakres odpowiedzialności
Rada Nadzorcza	<ul style="list-style-type: none"> • sprawuje nadzór nad zgodnością polityki Banku w zakresie ryzyka płynności, ze strategią i planem finansowym Banku oraz nad jej realizacją, ocenia adekwatność i skuteczność procesu, • zatwierdza strategię i politykę zarządzania ryzykiem płynności, w tym apetyt na ryzyko płynności oraz tolerancję ryzyka płynności, • ocenia adekwatność i skuteczność systemu zarządzania ryzykiem płynności na podstawie kwartalnej informacji na temat poziomu ryzyka, na jakie narażony jest Bank
Zarząd Banku	<p>odpowiada za:</p> <ul style="list-style-type: none"> — zorganizowanie skutecznego procesu zarządzania ryzykiem płynności poprzez wskazanie osób i jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za realizację zadań związanych z ryzykiem płynności oraz narzędzi do pomiaru i monitorowania płynności Banku, — wdrożenie oraz za realizację strategii zarządzania ryzykiem płynności oraz polityki zarządzania ryzykiem płynności, — zarządzanie ryzykiem płynności w sposób zapewniający utrzymanie płynności śróddziennej, krótkoterminowej, średnioterminowej oraz długoterminowej, — określenie tolerancji ryzyka płynności <p>zatwierdza:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zasady zarządzania ryzykiem płynności, • procedury i limity ograniczające ryzyko płynności, <p>podejmuje decyzje w sprawie uruchomienia planów awaryjnych</p>
Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz	<ul style="list-style-type: none"> — projektuje zasady i politykę zarządzania ryzykiem płynności w zakresie pomiaru, raportowania, limitowania i kontroli, — dokonuje okresowej weryfikacji regulacji związanych z ryzykiem płynności, — dokonuje pomiaru, monitorowania poziomu ryzyka w określonych horyzontach czasowych oraz oceny poziomu ryzyka płynności, — przeprowadza testy warunków skrajnych oraz pogłębioną analizę płynności długoterminowej, — wyznacza poziom apetytu na ryzyko, tolerancję ryzyka płynności oraz bufor płynności — analizuje i monitoruje strukturę bilansu Banku w aspekcie ponoszonego ryzyka płynności oraz kontroluje przestrzeganie przyjętych w tym zakresie norm ostrożnościowych, — przygotowuje propozycje limitów ograniczających ryzyko płynności, dokonuje ich weryfikacji i prezentuje wnioski Zarządowi i Radzie Nadzorczej; — wylicza nadzorcze miary płynności, wskaźnik LCR oraz wskaźnik NSFR, — sporządza raporty dla kierownictwa Banku i Rady Nadzorczej dotyczące ekspozycji Banku na ryzyko płynności, — opracowuje/aktualizuje/testuje plan awaryjny utrzymania płynności finansowej Banku; — sygnalizuje Zarządowi przypadki przekroczeń limitów oraz wyjaśnia przyczyny powodujące przekroczenia limitów ostrożnościowych; — monitoruje wykorzystanie limitów,
Główny księgowy	<ul style="list-style-type: none"> — odpowiedzialny jest za utrzymanie środków na rachunku bieżącym w Banku Zrzeszającym w ilości zapewniającej: <ul style="list-style-type: none"> ▪ wywiązywanie się z bieżących i przyszłych zobowiązań Banku, ▪ utrzymanie rezerwy obowiązkowej na wymaganym przepisami NBP poziomie — monitoruje i zarządza płynnością Banku w ramach obowiązujących limitów, — obsługuje otrzymane kredyty i pożyczki, — składa depozyty oraz lokaty w banku zrzeszającym na zasadach międzybankowego rynku pieniężnego
Zespół finansowo - księgowy	<ul style="list-style-type: none"> — obsługa i monitoring rachunku bankowego, — dokonywanie rozliczeń transakcji zawieranych przez Bank, — sporządzanie dziennych raportów z przepływu środków na rachunku bieżącym banku, — dokonywania transakcji zakupu lokat oraz zakupu bonów pieniężnych NBP,
Zespół handlowy	<ul style="list-style-type: none"> — uwzględnić w polityce handlowej działania mające na celu zapewnienie stabilnych źródeł finansowania zgodnie

	z planowanym rozwojem akcji kredytowej, — opracowuje, modyfikuje i monitoruje funkcjonowanie produktów bankowych.
--	--

Począwszy od 01 stycznia 2017r. bezpośrednią odpowiedzialność za zarządzanie ryzykiem płynności w Banku ponosi Prezes Banku natomiast Wiceprezes Zarządu ds. finansowych (*dotychczas nadzorujący ryzyko płynności*) pełni: nadzór nad bezpieczeństwem finansowym Banku, nad zapewnieniem płynności Banku, nad zarządzaniem gotówką oraz odpowiada za kształtowanie oraz za nadzór nad realizacją polityki zarządzania aktywami i pasywami. Zarządzanie ryzykiem płynności podlega badaniu i ocenie w ramach systemu kontroli wewnętrznej zgodnie z obowiązującym Regulaminem kontroli wewnętrznej.

1. Sposób pozyskiwania finansowania działalności

Głównym źródłem finansowania działalności Banku są depozyty sektora niefinansowego oraz instytucji samorządowych. Oferta Banku kierowana jest do osób prywatnych, rolników indywidualnych, przedsiębiorstw prywatnych, przedsiębiorców indywidualnych, jednostek samorządowych.

Bank zakłada utrzymanie dotychczasowej struktury depozytów przyjętych od klientów Banku.

Podstawowym źródłem finansowania aktywów długoterminowych jest osad na depozytach. Aktywa o najdłuższych terminach zapadalności są finansowane osadem na najbardziej stabilnych depozytach.

Utrzymanie stabilnej bazy depozytowej jest jednym z narzędzi realizacji istotnego celu strategicznego Banku, jakim jest zapewnienie stabilności.

Istotnym celem Banku jest wydłużanie średniego terminu wymagalności przyjmowanych depozytów, tak aby Bank mógł otwierać, po stronie aktywnej, pozycje o dłuższym horyzoncie czasowym. Przy czym Bank dąży do takiego konstruowania produktów depozytów, aby było to optymalne pod kątem ryzyka płynności.

Stabilność depozytów jest szczególnie istotna dla zwiększenia zaangażowania Banku w kredyty długoterminowe, w tym kredyty inwestycyjne i hipoteczne.

2. Zarządzanie ryzykiem płynności

Celem zarządzania płynnością finansową Banku jest utrzymywanie stabilnych źródeł finansowania, w szczególności depozytów osób prywatnych oraz utrzymywanie wszystkich wskaźników płynnościowych, w tym przede wszystkim nadzorczych miar płynności oraz wskaźnika LCR na bezpiecznych poziomach, zgodnych z obowiązującymi procedurami.

Zarządzanie płynnością ma na celu kształtowanie struktury bilansowych i pozabilansowych pozycji Banku w sposób zapewniający stałą zdolność do regulowania zobowiązań z uwzględnieniem charakteru prowadzonej działalności oraz potencjalnych potrzeb, mogących się pojawić w wyniku zmian na rynku pieniężnym lub w zachowaniach klientów.

Bank stara się ograniczać ryzyko płynności poprzez skuteczne zarządzanie nim, a w szczególności przez:

- pomiar i monitorowanie płynności śróddziennej, krótkoterminowej, średnioterminowej i długoterminowej,
- ustalenie wskaźników wczesnego ostrzegania o zagrożeniu utraty płynności,
- ustalenie limitów wewnętrznych na odpowiednim poziomie,
- przeprowadzanie testów warunków skrajnych w wielu wariantach,
- posiadanie planów awaryjnych na wypadek sytuacji kryzysowej.

Zabezpieczeniem ryzyka płynności w Banku są:

- aktywa płynne, które służą zabezpieczeniu płynności w warunkach normalnych,
- bufor płynności, który służy zabezpieczeniu płynności w warunkach skrajnych.

Zarządzanie ryzykiem płynności obejmuje:

1. zarządzania stanem środków w kasach i na rachunku bieżącym Banku w każdym dniu roboczym,
2. wyznaczania i utrzymywanie nadzorczych miar płynności oraz wskaźnika LCR na wymaganym poziomie,
3. utrzymywanie bufora płynności na przyjętym w Polityce zarządzania ryzykiem płynności poziomie,
4. analizę struktury aktywów i pasywów,
5. analizę luki płynności, urealnioną lukę płynności,
6. badanie stabilności bazy depozytowej, w tym koncentrację dużych depozytów,
7. badanie zrywalności depozytów i wcześniejszej spłaty kredytów,
8. wyznaczanie dostępnych źródeł finansowania w przypadku zagrożenia płynności,
9. scenariusze sytuacji kryzysowej,
10. analizę pogłębionej płynności długoterminowej.

Zarządzanie ryzykiem płynności w Banku ma charakter skonsolidowany i całościowy. Oznacza to zarządzanie płynnością zlotową, zarówno w odniesieniu do pozycji bilansowych jak i pozabilansowych we wszystkich horyzontach czasowych ustalonych przez Bank i obejmuje wszystkie jednostki organizacyjne Banku.

Płynność w Banku rozpatrywana jest w następujących horyzontach czasowych:

- **płynność śróddziennea** – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w bieżącym dniu,
- **płynność krótkoterminowa** – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie 30 kolejnych dni,
- **płynność średnioterminowa** – zdolność wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie płatności przypadającym w okresie powyżej 1 miesiąca i do 12 miesięcy,
- **płynność długoterminowa** – monitorowanie możliwości wykonania wszystkich zobowiązań pieniężnych w terminie

płatności przypadającym w okresie powyżej 12 miesięcy.

Z punktu widzenia zarządzania płynnością Banku najważniejsza jest analiza poziomu płynności w ujęciu krótko- i średnioterminowym. Jednakże w celu posiadania pełnej oceny strukturalnej posiadanych aktywów i pasywów dokonuje się analizy we wszystkich przyjętych przedziałach czasowych.

Kluczowe znaczenie dla Banku ma kształtowanie się płynności w okresie do jednego miesiąca, która wymaga stałej, bieżącej oceny i analizy tak aby zapewnić odpowiedni poziom rezerwy płynności.

3. Stopień scentralizowania funkcji skarbowych i funkcji zarządzania płynnością

Funkcje skarbowe tj. zadania wykonywane przez Głównego Księgowego i Zespół Finansowo-Księgowy oraz funkcje zarządzania płynnością wykonywane przez Zespół Zarządzania Ryzykiem i Analiz są w pełni scentralizowane i wykonywane są na poziomie Centrali Banku, zgodnie z zapisami obowiązującej *Instrukcji zarządzania ryzykiem płynności*.

4. Zasady funkcjonowania w ramach Zrzeszenia

Bank Spółdzielczy w Krzepicach funkcjonuje w ramach Zrzeszenia Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. w Warszawie a ponadto jest uczestnikiem Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS w Warszawie.

Bank Zrzeszający na rzecz Banku Spółdzielczego w ramach zabezpieczenia płynności realizuje następujące zadania:

- 1) prowadzenie rachunku bieżącego i rozliczeń pieniężnych Banków Spółdzielczych;
- 2) utrzymywanie rezerwy obowiązkowej za Bank na poziomie wymaganym przez NBP;
- 3) zagospodarowanie nadwyżek środków finansowych Banku poprzez przyjmowanie depozytów;
- 4) dokonywanie zasileń i przyjmowanie odprowadzeń gotówki od Banku;
- 5) udzielanie Bankowi lokat, kredytów i pożyczek, poręczeń, gwarancji bankowych, limitu dopuszczalnego debetu w rachunku rozliczeniowym i innych form zaangażowania finansowego;
- 6) administrowanie środkami zgromadzonymi na funduszach pomocowych, których zasady tworzenia i wykorzystania określa Regulamin Finansowy Zrzeszenia,
- 7) sprzedaż bonów pieniężnych i skarbowych papierów wartościowych zakupionych na rynku międzybankowym,
- 8) obliczanie skonsolidowanego wskaźnika LCR za wszystkich uczestników IPS.

Celem Systemu Ochrony jest zapewnienie płynności i wypłacalności każdego uczestnika. Przedmiotem działalności Systemu jest także realizowanie audytu wewnętrznego wobec członków oraz monitorowanie, szacowanie i kontrola ryzyka działalności członków Spółdzielni.

5. Rozmiar i skład nadwyżki płynności

Lp.	Nazwa nadwyżki	Wartość wskaźników (nadwyżki)	Nazwa części składowej nadwyżki
1	Norma krótkoterminowa		
M1	Współczynnik udziału podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności w aktywach ogółem	21.510 tys. zł	Różnica pomiędzy sumą wartości podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności, a wartością 20% aktywów ogółem (minimalny wymagany poziom)
M2	Współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych funduszami własnymi	1.042 tys. zł	Nadwyżka funduszy własnych ponad poziom aktywów nie płynnych (minimum 1,00)
2	LCR ponad minimum		
	Wskaźnik LCR	10.234 tys. zł	Nadwyżka aktywów płynnych dla potrzeb wskaźnika LCR ponad wypływy płynności netto

6. Normy płynności oraz inne regulacyjne normy dopuszczalnego ryzyka w działalności banku (limity)

Zestawienie nadzorczych miar płynności oraz wskaźnika LCR według stanu na dzień 31.12.2016r.

Lp.	Nazwa	Wielkość	Limit
1	Współczynnik udziału podstawowej i uzupełniającej rezerwy w aktywach ogółem	0,43	0,20
2	Współczynnik pokrycia aktywów nie płynnych funduszami własnymi	1,18	1,0
3	Wskaźnik LCR	504%	70%

Ponadto Bank dla ograniczenia ryzyka płynności stosuje następujące limity wewnętrzne:

Wyszczególnienie	Limit	Wykonanie na 31.12.2016r.
Struktura bilansu		
Depozyty duże/depozytów ogółem	max 30 %	24%
Depozyty otrzymane od innych podmiotów finansowych/depozyty ogółem	max 5 %	0%
środki a'vista/suma bilansowa	do 65 %	60%
lokaty terminowe/suma bilansowa	do 70 %	31%
gotówka i środki na rachunkach bankowych/aktywa ogółem	do 10 %	3%
udział kredytów w aktywach	do 75 %	35%

kredyt brutto o terminie zapadalności pow. 5 lat do osadu depozytów	do 35 %	24%
pozycje pozabilansowe/kredyty	do 30 %	14%
Limity analizy wskaźnikowej		
depozyty stabilne/depozyty ogółem	> 40 %	65%
depozyty niestabilne/depozyty ogółem	< 60 %	35%
depozyty stabilne/aktywa ogółem	> 40 %	59%
depozyty niestabilne/aktywa ogółem	< 60 %	31%
depozyty niestabilne/aktywa płynne	≤ 100 %	73%
pożyczki i kredyty netto/depozyty ogółem	do 75 %	37%
pożyczki i kredyty netto/aktywa ogółem	do 75 %	34%
Wskaźniki urealnione luki płynności		
Wskaźnik płynności do 1 miesiąca	Min 1,00	1,14
Wskaźnik płynności do 3 miesięcy	Min 0,90	1,33
Wskaźnik płynności do 1 roku	Min 1,0	1,17
Wskaźnik płynności powyżej 1 roku	Max 1,0	0,58

7. Urealniona luka płynności z uwzględnieniem pozycji bilansowych i pozabilansowych oraz skumulowana luka płynności

Lp.	Przedział płynności	Luka	Luka skumulowana	Wskaźnik płynności
1	Przedział do 7 dni	980 tys. zł	980 tys. zł	1,04
2	Przedział do 1 miesiąca	3 759 tys. zł	8 263 tys. zł	1,14
3	Przedział do 3 miesięcy	8 263 tys. zł	13 003 tys. zł	1,33
4	Przedział do 6 miesięcy	- 4 337 tys. zł	8 666 tys. zł	0,30
5	Przedział do 12 miesięcy	360 tys. zł	9.026 tys. zł	1,04

8. Dodatkowe zabezpieczenia płynności funkcjonujące w Zrzeszeniu:

Bank może regulować swoją płynność płatniczą w ramach instrumentów oferowanych przez Bank Zrzeszający w ramach przyznanych limitów zaangażowania tj.:

- 1) limit debetowy
- 2) limit lokacyjny.

Po stronie aktywnej są to przede wszystkim rachunki bieżące i lokaty terminowe, które charakteryzują się wysoką płynnością natomiast po stronie pasywnej jest to debet, kredyt w rachunku bieżącym, lokaty płynnościowe oraz inne kredyty celowe oferowane przez Bank Zrzeszający.

Z uwagi na przynależności Banku do SSOZ BPS, Bank w sytuacji niebezpieczeństwa utraty bieżącej płynności lub wypłacalności, może uzyskać pomoc finansową z Systemu Ochrony Zrzeszenia.

9. Aspekty ryzyka płynności, na które narażony jest Bank.

Przyczyny, które mogą spowodować narażenie Banku na ryzyko płynności to:

- ✓ utrata reputacji na skutek niekorzystnych informacji pojawiających się w mediach,
- ✓ niedopasowanie terminów zapadalności aktywów do terminów zapadalności pasywów i istnienie niekorzystnej skumulowanej luki płynności w poszczególnych przedziałach,
- ✓ przedterminowe wycofywanie depozytów przez klientów zaburzające prognozy przyływów pieniężnych Banku,
- ✓ konieczność pozyskiwania depozytów po wysokim koszcie w sytuacji nagłego zapotrzebowania na środki,
- ✓ okresowo duża koncentracja depozytów pod względem dużych deponentów,
- ✓ istnienie dużej nadpłynności, co może mieć negatywne przełożenie na wynik finansowy Banku.

10. Sposób dywersyfikacji źródeł finansowania.

Bank dywersyfikuje źródła finansowania poprzez:

- ✓ oferowanie produktów depozytowych klientom z sektora niefinansowego, budżetowego i finansowego,
- ✓ ograniczanie depozytów dużych deponentów,
- ✓ różne terminy wymagalności depozytów,
- ✓ różny charakter depozytów: depozyty terminowe i bieżące itp.

11. Techniki ograniczania ryzyka płynności

Do podstawowych technik ograniczania ryzyka płynności w Banku zaliczamy:

- kształtowanie struktury aktywów i pasywów (zapadalność/wymagalność) w taki sposób, aby dopasować ją do swoich potrzeb wynikających z cyklu działalności Banku;
- stosowanie limitów ograniczających ryzyko płynności, w tym zewnętrznych limitów nadzorczych,
- systematyczne testowanie planu awaryjnego płynności zapewniającego niezakłócone prowadzenie działalności w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych,
- utrzymywanie odpowiednich zasobów aktywów płynnych dla zapewnienia nieprzewidzianego zapotrzebowania na środki,

- utrzymywanie zróżnicowanej bazy depozytowej, zarówno w kategoriach terminowości jak i podmiotowości klientów,
- trafne prognozy krótko-, średnio- i długoterminowe dotyczące przepływów pieniężnych,
- przeprowadzanie kontroli wewnętrznej w zakresie ryzyka płynności zarówno kontroli instytucjonalnej przez Bank Zrzeszający jak i audytu wewnętrznego przez Spółdzielnię.

12. Pojęcia stosowane w procesie mierzenia pozycji płynności i ryzyka płynności.

- 1) **baza depozytowa** – suma depozytów bieżących i terminowych, w tym zablokowanych sektora niefinansowego oraz sektora budżetowego,
- 2) **depozyty stabilne** – depozyty, które w ujęciu łącznym wykazują na przestrzeni poprzednich okresów jedynie nieznaczne wahania lub brak wahań,
- 3) **depozyty niestabilne** – depozyty charakteryzujące się dużą zmiennością, do których zalicza się między innymi:
 - a) depozyty podmiotów regulowanych,
 - b) część depozytów podmiotów niefinansowych stanowiąca różnicę pomiędzy stanem tych depozytów a wyznaczonym w nich osadem,
 - c) duże depozyty,
 - d) depozyty osób wewnętrznych,
- 4) **aktywa płynne** – aktywa charakteryzujące się najwyższą płynnością, które w razie potrzeby Bank może spieniężyć, aby pokryć niedobory płynności. Przy czym w zależności od rodzaju wskaźnika i wymagań nadzorczych tj. nadzorcze miary płynności czy wskaźnik LCR skład aktywów płynnych jest inny,
- 5) **bufor płynności** – aktywa nieobciążone – wysokiej jakości aktywa płynne, które mogą być natychmiast wykorzystane przez Bank jako zabezpieczenie na wypadek zrealizowania się szeregu scenariuszy warunków skrajnych płynności, włączając w to utratę lub ograniczenie niezabezpieczonych i dostępnych w normalnych warunkach zabezpieczonych źródeł finansowania.
- 6) **termin płatności** – termin zapadalności lub wymagalności liczony od dnia, na który sporządzane jest zestawienie terminów płatności wynikających z umowy.

Pozostałe pojęcia określone zostały w *Instrukcji zarządzania ryzykiem płynności*.

13. Sposób odzwierciedlenia ryzyka płynności rynku w procesie zarządzania płynnością płatniczą

Podstawowe formy lokowania środków po zaspokojeniu potrzeb kredytowych klientów Banku są to:

- depozyt obowiązkowy,
- bony pieniężne NBP,
- obligacje płynnościowe,
- lokaty bankowe,
- jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych

w taki sposób aby nadwyżki wolnych środków nie pozostawały na rachunku bieżącym.

14. Wykorzystanie testów warunków skrajnych.

Testy warunków skrajnych:

Bank dokonuje identyfikacji wszelkich zagrożeń związanych z ryzykiem utraty płynności, w tym celu przeprowadza testy warunków skrajnych.

Dla przeprowadzanych testów warunków skrajnych Bank posiada opracowane scenariusze warunków skrajnych dla:

- 1) wariantu wewnętrznego, którymi są:
 - a) utrata zaufania do Banku, będąca m.in. wynikiem pojawienia się negatywnych informacji o sytuacji finansowej Banku lub o sposobie prowadzenia przez Bank działalności, skutkująca większym wpływem depozytów,
 - b) zła sytuacja finansowa Banku skutkująca możliwym zwiększeniem wpływów depozytów, które mogą zostać zerwane za pomocą kanałów innych niż tradycyjne, jak i depozytów, dla których bank oferuje ponadprzeciętne stawki oprocentowania,
 - c) interakcje z innymi ryzykami tj.: z ryzykiem kredytowym (wzrost kredytów przeterminowanych) oraz z ryzykiem stopy procentowej (zwiększenie wpływu depozytów w wyniku obniżki stóp procentowych,
- 2) wariantu systemowego,
 - a) zatory płatnicze powstałe w podmiotach będących klientami Banku,
 - b) wzrost zapotrzebowania rynku na depozyty – „wojna depozytowa”,
 - c) zakłócenia rozliczeniowe na rynku międzybankowym;
- 3) wariantu mieszanego, którymi są:
 - a) zła sytuacja finansowa Banku oraz wzrost zapotrzebowania rynku na depozyty,
 - b) wzrost kredytów zagrożonych oraz zatory płatnicze powstałe w podmiotach będących klientami Banku.

Dla każdego scenariusza testów warunków skrajnych Bank określa:

1. wpływ sytuacji skrajnej na poziom płynności Banku,
2. wielkość potrzebnych aktywów nieobciążonych tzw. bufora płynności,
3. koszt pozyskania finansowania dla brakującej kwoty bufora płynności,
4. działania do podjęcia w przypadku braku wystarczającego poziomu bufora płynności.

Testy warunków skrajnych przeprowadzane są przez ZRA w terminach:

- kwartalnie – scenariusz wariantu wewnętrznego,
- rocznie w terminie przeprowadzania testów planów awaryjnych tj. do 31 maja każdego roku – scenariusz wariantu

systemowego i wariantu mieszanego.

Wyniki testu warunków skrajnych dla wariantu wewnętrznego są przedstawiane Zarządowi oraz Radzie Nadzorczej Banku w ramach raportów z ryzyka płynności natomiast dla wariantu zewnętrznego i mieszanego w ramach raportu z testów planów awaryjnych na wypadek płynności.

Wyniki testów warunków skrajnych są podstawą budowy planów awaryjnych określonych w Instrukcji plany awaryjne utrzymania płynności.

15. Wskazanie w jaki sposób plan awaryjny uwzględni wyniki testów warunków skrajnych

Plany awaryjne są zintegrowane z testami warunków skrajnych poprzez wykorzystywanie testów warunków skrajnych jako scenariuszy uruchamiających awaryjny plan płynności.

16. Polityka utrzymania rezerwy płynności

W celu utrzymywania ryzyka płynności na odpowiednim poziomie oraz sprostania zapotrzebowaniu na środki płynne w sytuacjach kryzysowych Bank utrzymuje odpowiednią wielkość aktywów lub dodatkowych źródeł finansowania, które mogą być natychmiast wykorzystywane przez Bank jako źródło środków płynnych.

W ramach potencjalnych alternatywnych źródeł finansowania Bank wyróżnia:

- 1) sprzedaż wysokopłynnych aktywów lub zaciągnięcie kredytów zabezpieczonych tymi aktywami (aktywa nieobciążone);
- 2) dodatkowe źródła finansowania w postaci:
 - pozyskanie finansowania z banku zrzeszającego w ramach przyznaných limitów zaangażowania;
 - sprzedaży innych aktywów, w tym kredytów;
 - pozyskanie finansowania ze Spółdzielni;
 - przyrostu depozytów.

Do aktywów, o których mowa w pkt 1 mogą być zaliczane aktywa, które spełniają wszystkie z wymienionych warunków:

- 1) brak obciążeń;
- 2) wysoka jakość kredytowa;
- 3) łatwa zbywalność;
- 4) brak prawnych, regulacyjnych i operacyjnych przeszkód do wykorzystania aktywów w celu pozyskania środków;
- 5) sprzedaż aktywa nie oznacza konieczności podejmowania nadzwyczajnych działań.

W celu monitorowania alternatywnych źródeł finansowania Bank prowadzi i na bieżąco aktualizuje zestawienie Dostępne źródła finansowania w przypadku zagrożenia płynności zgodnie z załącznikiem do *Instrukcji Plany awaryjne utrzymania płynności*.

Bank utrzymuje aktywa nieobciążone (*liczone wg wartości bilansowej*) na poziomie równym lub wyższym od wyznaczonego bufora płynności.

17. Ograniczenia regulacyjne odnośnie transferu płynności w ramach Zrzeszenia.

Możliwości pozyskania środków z Banku Zrzeszającego oraz ze Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS zostały określone w punkcie 9.

18. Częstotliwość i rodzaj sprawozdawczości w zakresie ryzyka płynności.

Lp.	Nazwa sprawozdania	Zakres informacji	Sporządzający informację	Częstotliwość	Odbiorca informacji
1.	Raport z oceny płynności finansowej Banku	a) Strukturę bilansu, w tym aktywów, b) Strukturę pasywów, w tym depozytów, c) Analizę udziału dużych depozytów w bazie depozytowej Banku, d) Zestawienie kształtowania się nadzorczycy miar płynności oraz wskaźnika LCR, e) Zestawienie wskaźników wczesnego ostrzegania, f) Wykonanie przyjętych limitów ograniczających poziom ryzyka, g) Analizę luki płynności, urealniona luka płynności, h) Badanie osadu we wkładach, i) Depozyty stabilne i niestabilne, j) Zrywalność depozytów i wcześniejsza spłata kredytów, k) Scenariusze sytuacji kryzysowej, l) Testy warunków skrajnych dla wariantu wewnętrznego – w okresach kwartalnych, m) Zestawienie dostępnych źródeł finansowania w przypadku zagrożenia płynności – w okresach kwartalnych, n) Testy odwrócone – w okresach kwartalnych, o) Pogłębioną analizę płynności długoterminowej – w okresach półrocznych, p) Ocena obszaru płynności.	Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz	miesięcznie	Zarząd
2.	Kwartalne sprawozdanie z realizacji zarządzania ryzykami w Banku	syntetyczna informacja z obszaru płynności po danym kwartale	Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz	kwartalnie	Rada Nadzorcza
3.	Analiza realizacji strategii i polityk zarządzania ryzykami	ocena realizacji przyjętych na dany rok celów strategicznych i celów polityki w zakresie ryzyka płynności	Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz	rocznie	Zarząd/ Rada Nadzorcza

4.	Sprawozdanie z weryfikacji Polityk zarządzania ryzykami	planowane kierunki działania, cele do zrealizowania i działania do podjęcia w zakresie ryzyka płynności na dany rok, w tym weryfikacji przyjętych założeń testów warunków skrajnych	Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz	rocznie	Zarząd/ Rada Nadzorcza
5.	Raport z weryfikacji planów awaryjnych utrzymania płynności	Wyniki przeprowadzonych testów przyjętych planów awaryjnych, weryfikacja merytoryczna zapisów planów awaryjnych, testy warunków skrajnych dla wariantu zewnętrznego i mieszanego	Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz	rocznie	Zarząd/ Rada Nadzorcza
6.	Wyliczenie nadzorczych miar płynności i wskaźnika LCR	Poziom wskaźnika LCR oraz nadzorczych miar płynności	Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz	codziennie	Wiceprezes ds. finansowych / Prezes Zarządu

XIII. RYZYKO OPERACYJNE

Analiza ryzyka operacyjnego przeprowadzana jest na podstawie *Instrukcji zarządzania ryzykiem operacyjnym* oraz *Instrukcji sporządzania informacji zarządczej* w cyklach kwartalnych. Analizie poddawany jest Rejestr zdarzeń ryzyka operacyjnego, czynniki ryzyka oraz prezentowane są wnioski zawierające propozycje działań, zmierzających do minimalizowania skutków występowania incydentów ryzyka operacyjnego.

Rejestr zdarzeń ryzyka operacyjnego prowadzony jest w 7 kategoriach:

1. Oszustwa zewnętrzne,
2. Oszustwa wewnętrzne,
3. Polityka kadrowa i bezpieczeństwo w miejscu pracy,
4. Klienci, produkty i praktyki biznesowe,
5. Uszkodzenia aktywów,
6. Zakłócenia działalności i błędy systemów,
7. Dokonywanie transakcji, dostawa oraz zarządzanie procesami.

W roku 2016 zarejestrowano następującą ilość zdarzeń ryzyka operacyjnego:

Lp.	Rodzaj zdarzenia	Ilość zdarzeń	Koszty	
			potencjalne	rzeczywiste
1	Oszustwa zewnętrzne	0	0,00	0,00
2	Oszustwa wewnętrzne	0	0,00	0,00
3	Niewłaściwa polityka kadrowa i bezpieczeństwo w miejscu pracy	0	0,00	0,00
4	Klienci, produkty i praktyki biznesowe	0	0,00	0,00
5	Uszkodzenia aktywów	1	0,00	0,00
6	Zakłócenia działalności i błędy systemów	17	0,00	1.002,45
7	Dokonywanie transakcji, dostawa oraz zarządzanie procesami	4	0,00	0,00
RAZEM		22	0,00	1.002,45

Na podstawie analizy występowania incydentów ryzyka operacyjnego w 2016r. oraz skutków tych zdarzeń należy stwierdzić, że:

- oszacowane skutki wystąpienia ryzyka znajdują pełne pokrycie w wyliczonym wymogu kapitałowym;
- założona tolerancja/ apetyt na ryzyko operacyjne dla strat rzeczywistych i dla strat potencjalnych w 2016r. nie przekroczyła 10% utworzonego wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne dla strat rzeczywistych oraz 20% kwoty wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne dla strat potencjalnych,
- w ramach poszczególnych rodzajów zdarzeń wartości progowe strat z tytułu ryzyka operacyjnego zostały zachowane,
- ryzyko operacyjne w Banku jest na niskim poziomie a prowadzone i planowane działania powodują, że utrzymuje się na niezmiennym poziomie – działania długofalowe związane ze sprzedażą usług elektronicznych oraz szkoleniami pracowników powinny się przyczynić do dalszego zmniejszania się skutków ryzyka operacyjnego.

Żadne ze zdarzeń ryzyka operacyjnego, które wystąpiły w 2016 roku, nie spowodowało sankcji prawnych bądź regulaminowych dla Banku, nie wpłynęło również negatywnie na wizerunek Banku jako instytucji przestrzegającej przepisów i przyjętych standardów postępowania ani spowodowało też utraty klientów.

XIV. EKSPOZYCJE KAPITAŁOWE NIEUWZŁĘGNIONE W PORTFELU HANDLOWYM

1. Podział ekspozycji ze względu na cel nabycia (*zyski kapitałowe, przyczyny strategiczne*) według stanu na dzień **31.12.2016r.** przedstawia poniższe zestawienie:

Lp.	Wyszczególnienie	(w złotych)	
		Kwota ekspozycji zakupionych ze względu	Kwota ekspozycji zakupionych ze względu

		na zyski kapitałowe	na przyjętą strategię
Udziały lub akcje w jednostkach – aktywa finansowe dostępne do sprzedaży			
1.	akcje BPS SA seria „H”	0,00	481 862,80
2.	akcje BPS SA seria „J”	0,00	60 000,00
3.	Akcje BPS SA seria „K”	0,00	30 000,00
4.	Akcje BPS SA seria „O”	0,00	30.740,00
5.	Akcje BPS SA seria „T”	0,00	30.000,00
6.	Udziały w BS we Wręczycy Wielkiej	0,00	40 000,00
7.	Udział w Spółdzielni Systemu Ochrony Zrzeszenia BPS	0,00	5.000,00
Dłużne papiery wartościowe – aktywa finansowe utrzymywane do terminu zapadalności			
5.	Bony pieniężne NBP	0,00	3.259.328,98
6.	Obligacje Banku BPS SA	0,00	3.135.652,98
Pozostałe papiery wartościowe – aktywa finansowe dostępne do sprzedaży			
7.	Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych TFI BPS S.A.	1.990.443,29	0,00
RAZEM		1.990.443,29	7.072.584,76

- Papiery wartościowe z nieograniczoną zbywalnością i nieznajdujące się w obrocie na rynku regulowanym za wyjątkiem akcji i obligacji banku zrzeszającego oraz udziałów w Systemie Ochrony Zrzeszenia BPS, które są papierami wartościowymi z ograniczoną zbywalnością, nienotowane na giełdzie oraz nieznajdujące się w obrocie na rynku regulowanym.
- W badanym roku obrotowym Bank z tytułu posiadanych akcji nie uzyskał żadnej dywidendy ani nie dokonywał odpisów aktualizujących z tytułu trwałej utraty wartości akcji i udziałów.
- Zgodnie z przyjętą w Banku polityką rachunkowości:
 - **Akcje BPS SA klasyfikowane jako aktywa trwałe** – wycenia się według ceny nabycia z uwzględnieniem odpisu trwałej utraty wartości. W przypadku wystąpienia trwałej utraty wartości papierów wartościowych, odpisów dokonuje się zgodnie z ustawą o rachunkowości,
 - **Udziały w pozostałych jednostkach** – wycenia się według ceny nabycia. W przypadku wystąpienia trwałej utraty wartości udziałów dokonywane są odpisy aktualizujące ich wartość w ciężar kosztów finansowych,
 - **Bony pieniężne NBP** – wycenia się według ceny nominalnej pomniejszonej o dyskonto,
 - **Jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych** – wycenia się według wartości godziwej a wartość wyceny odnosi się na kapitał z aktualizacji wyceny, do momentu wyłączenia aktywów finansowych z bilansu (sprzedaż), w którym skumulowane skutki zmian wartości godziwej ujęte w kapitale z aktualizacji wyceny ujmuje się odpowiednio w przychodach lub kosztach odsetkowych – na dzień **31.12.2016r.** Bank na posiadanych jednostkach uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych TFI BPS S.A. odnotował niezrealizowaną stratę w kwocie **7.741,74 zł** oraz zrealizowany zysk w kwocie **22.078,53 zł**
 - **Obligacje Banku BPS SA** – wycenia się według ceny nabycia powiększonej o naliczone odsetki.

XV. DŹWIGNIA FINANSOWA

- Zgodnie z art. 429 ust. 2 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013r. oraz z Rozporządzeniem Delegowanym Komisji (UE) nr 2015/62 z dnia 10 października 2014r. zmieniającym Rozporządzenie UE nr 575/2013 w odniesieniu do wskaźnika dźwigni Bank oblicza niniejszy wskaźnik dźwigni finansowej jako relację kapitału Tier I do miary ekspozycji całkowitej wyliczonej jako suma ekspozycji z tytułu aktywów oraz z tytułu ekspozycji pozabilansowych. Przy czym:
 - wartość ekspozycji z tytułu wszystkich aktywów stanowi wartość księgowa (wartość bilansowa bez uwzględnienia zmniejszenia wartości ekspozycji z tytułu technik ograniczania ryzyka kredytowego),
 - wartość ekspozycji pozabilansowych stanowi wartość nominalna pozycji pozabilansowych po zastosowaniu odpowiednich współczynników konwersji.
- Zasady te zostały ujęte w *Instrukcji wyznaczania wybranych wymogów kapitałowych, współczynników kapitałowych oraz wskaźnika dźwigni.*
- Wyliczenie wskaźnika dźwigni finansowej odbywa się dwutorowo tj.:
 - ✓ dla kapitału Tier I przy zastosowaniu definicji przejściowej tj.: przy obecnie posiadanym poziomie kapitału Tier I,
 - ✓ dla kapitału Tier I przy zastosowaniu w pełni wprowadzonej definicji tj.: przy całkowitym wyłączeniu funduszu udziałowego oraz przy w pełni zaliczonym poziomie niezrealizowanych zysków z tytułu posiadanych funduszy z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych oraz z tytułu wycen jednostek uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych.
- Poziom wskaźnika dźwigni finansowej na dzień **31.12.2016r.:**

Wyszczególnienie	31.12.2016r.

Aktywa i zobowiązania pozabilansowe uwzględnione w obliczaniu wskaźnika dźwigni finansowej (całkowita kwota ekspozycji z tytułu aktywów):	94.669.817
e) aktywa	92.932.327
f) zobowiązania pozabilansowe po zastosowaniu współczynnika konwersji	1.737.490
Kapitał Tier I	
a) w pełni wprowadzona definicja	6.335.961
b) definicja przejściowa	6.711.378
Wskaźnik dźwigni finansowej:	
a) w pełni wprowadzona definicja	6,69%
b) definicja przejściowa – przy faktycznych funduszach na dzień 31.12.2016r.	7,09%

- Bank posiada dla wskaźnika dźwigni finansowej limit na poziomie 7% przy aktualnej wartości funduszy własnych - w 2016 roku limit był zachowany.
- Wskaźnik obliczany jest przez Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz w okresach kwartalnych i stanowi element Raportu z oceny adekwatności kapitałowej.
- W okresach rocznych ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej podlega ocenie istotności w ramach adekwatności kapitałowej – zgodnie z przyjętymi kryteriami Bank klasyfikuje ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej do ryzyk nieistotnych.

XVI. BUFORY ANTYCYKLICZNE

Kwota specyficznego dla instytucji bufora antycyklicznego na dzień 31.12.2016r.		
1	Łączna kwota ekspozycji na ryzyko	35.140.138
2	Specyficzny dla instytucji wskaźnik bufora antycyklicznego	0,00%
3	Wymóg w zakresie specyficznego dla instytucji bufora antycyklicznego	0,00

XVII. POLITYKA USTALANIA ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZEŃ OSÓB ZAJMUJĄCYCH STANOWISKO KIEROWNICZE W BANKU

- Zasady ustalania wynagrodzenia osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku zostały zawarte w obowiązującej na dzień 31.12.2016r. *Polityce zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Spółdzielczym w Krzepicach*, przyjętej przez Zarząd Banku Uchwałą nr 6/18/2015 z dnia 19.05.2015r. a zatwierdzonej przez Radę Nadzorczą Banku Uchwałą nr 4/2/2015 z dnia 11.06.2015r.
- Rada Nadzorcza nadzoruje realizację Polityki i dokonuje corocznej oceny jej realizacji.
- Zgodnie z obowiązującą w 2016 roku Polityką za osoby zajmujące stanowiska kierownicze w Banku uznawano, osoby mające istotny wpływ na profil ryzyka Banku tj.: miały możliwość podejmowania decyzji finansowych w kwocie przekraczającej 2% funduszy własnych.
- Wynagrodzenie osób zajmujących stanowiska kierownicze składa się z wynagrodzenia stałego – wynagrodzenie zasadnicze i wynagrodzenia zmiennego.
- Wysokość wynagrodzenia zmiennego Rada Nadzorcza ustala, biorąc pod uwagę ocenę efektów pracy osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku uwzględniające kryterium ilościowe oraz jakościowe.
- Oceny efektów pracy dokonuje Rada Nadzorcza w oparciu o:
 - kryteria ilościowe takie jak: zysk netto, zwrot z kapitału własnego (ROE), jakość portfela kredytowego, współczynnik wypłacalności – zmienne składniki są przyznawane w przypadku gdy w każdym z ostatnich trzech lat i w okresie bieżącego roku, za który jest przeprowadzana ocena planu finansowego przyjęte wskaźniki zostały zrealizowane w 100%,
 - kryteria jakościowe takie jak: uzyskanie absolutorium w okresie oceny, brak wyroków skazujących za nadużycie finansowe, ogólna dobra ocena przez Radę Nadzorczą realizacji zadań zawartych w planie finansowym w okresie objętym oceną, zachowanie zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi.
- Wynagrodzenie zmienne nie może być wyższe niż 50% wynagrodzenia zasadniczego wypłaconego w kwartale, za który wypłacane jest wynagrodzenie zmienne a wynagrodzenie zasadnicze powinno mieć taką wysokość, aby Bank mógł prowadzić elastyczną politykę wynagrodzeń w zakresie zmiennych składników.
- Łączna wysokość zmiennych składników wypłacanych osobom zajmującym stanowiska kierownicze w Banku za dany rok nie może spowodować obniżenia wyniku finansowego Banku do poziomu, który nie zapewni realnego przyrostu funduszy własnych Banku oraz budowy bezpiecznej bazy kapitałowej.
- W 2016 roku na 4 posiedzeniach Rada Nadzorcza podejmowała decyzje w sprawie premii uznaniowej uwzględniając przyjęte w Polityce założenia.
- Informacje ilościowe dotyczące zmiennych i stałych składników wynagradzania stanowisk kierowniczych według stanu na dzień 31.12.2016r.:

W 2016 roku do osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku Spółdzielczym w Krzepicach, które mają istotny wpływ na profil ryzyka Banku, Bank zaliczał:

- Prezesa Zarządu,
- Wiceprezesa Zarządu do spraw handlowych,
- Wiceprezesa Zarządu do spraw ryzyk,
- Głównego Księgowego.

W 2016 roku wynagrodzenie dla osób zajmujących stanowiska kierownicze wyniosło:

Wynagrodzenie stałe (brutto)	Wynagrodzenie zmienne (brutto)	Wartość wynagrodzenia ogółem (brutto)	Liczba osób
358.156,88 zł	-	358.156,88 zł	4 osób

Wynagrodzenie Zarządu Banku w **2016 roku** zostało wypłacone w gotówce.

Bank w 2016 roku nie wypłacał premii uznaniowej osobom zajmującym stanowiska kierownicze.

Oprócz wynagrodzenia stałego w roku 2016 Bank wypłacił nagrody jubileuszowe w łącznej kwocie **9.400 zł** co łącznie dało kwotę **367.556,88 zł**.

W 2016 roku Zarząd Banku nie otrzymał wynagrodzenia z odroczoną wypłatą.

W 2016 roku nie zatrudniano nowej osoby zajmującej stanowisko kierownicze w Banku.

Sporządził:

Zespół Zarządzania Ryzykami i Analiz:

Agnieszka Radzioch

Joanna Grzyb

Zweryfikował:

Główny Księgowy

Zenobia Pilarz

Zaakceptował:

Wiceprezes ds. finansowych

Roman Kunert

Zatwierdzono na posiedzeniu Zarządu w dniu **13.07.2017r.**

Zarząd Banku Spółdzielczego w Krzepicach:

Załącznik nr 1

Oświadczenie Zarządu
na temat adekwatności ustaleń dotyczących zarządzania ryzykiem w Banku

Zarząd Banku Spółdzielczego w Krzepicach oświadcza, że ustalenia opisane w Informacji z zakresu profilu ryzyka i poziomu kapitału Banku Spółdzielczego w Krzepicach według stanu na dzień 31.12.2016r. są adekwatne do stanu faktycznego a stosowane systemy zarządzania ryzykiem są odpowiednie z punktu widzenia profilu i strategii ryzyka Banku.

Zarząd Banku Spółdzielczego w Krzepicach

Załącznik nr 2

Oświadczenie Zarządu

na temat ogólnego profilu ryzyka związanego ze strategią działalności Banku

Zarząd Banku Spółdzielczego w Krzepicach niniejszym oświadcza, że profil ryzyka w Banku Spółdzielczym w Krzepicach wynika z przyjętej przez Bank „Strategii rozwoju Banku na lata 2013-2017” oraz ze „Strategii zarządzania ryzykiem”.

W 2016 roku nie wystąpiły istotne zmiany w profilu ryzyka Banku a obowiązujący system zarządzania ryzykiem ocenia się jako dostosowany do wielkości i profilu ponoszonego ryzyka.

Podstawowe wskaźniki charakteryzujące ogólny poziom ryzyka Banku (apetyt na ryzyko) wynikające ze Strategii rozwoju Banku na lata 2013-2017 i Strategii zarządzania ryzykiem

Wskaźnik	Plan na 31.12.2016r.	Wykonanie na 31.12.2016r.	Stopień realizacji
ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA			
łączny współczynnik kapitałowy	13,25%	19,10%	144,2%
wskaźnik dźwigni finansowej	7%	7,09%	101,3%
wysokość funduszy własnych	6.745	6.711	99,5%
kapitał założycielski	6.266	6.266	100%
RYZIKO KREDYTOWE			
wskaźnik jakości kredytów	2,68%	4,92%	183,6%
koszty rezerw celowych	340	334	98,2%
udział kredytów w sumie bilansowej	41%	34,9%	85,1%
wskaźnik pokrycia kredytów funduszami własnymi	20,5%	20,7%	101,0%
średni wskaźnik LtV (bieżący)	0,30	0,27	90%
maksymalne zaangażowanie w detaliczne ekspozycje kredytowe	20%	11%	55%
RYZIKO PŁYNNOŚCI			
nadzorcze miary płynności:			
• udział aktywów płynnych w aktywach ogółem	35%	43%	122,9%
• fundusze własne do aktywów niepłynnych	1,22	1,18	96,7%
LCR	80%	504%	630%
NSFR	95%	114%	120%
RYZIKO STOPY PROCENTOWEJ			
marża odsetkowa	3,10%	2,39%	77,1%
wynik odsetkowy	2.340	2.186	93,4%
zmiana wyniku odsetkowego przy zmianie oprocentowania o 2 pp.	8,0%	8,20%	102,5%
RYZIKO BIZNESOWE (rachunek zysków i strat)			
koszty działania Banku	3.050	3.020	99,0%
poziom kosztów (C/I) <i>(relacja kosztów działania Banku do wyniku z działalności Bankowej)</i>	83%	83,9%	101,1%
wynik finansowy netto	160	262	163,8%
wskaźnik rentowności ROE netto <i>(zysk netto/fundusze za dany okres)</i>	2,37%	3,90%	164,6%
wskaźnik rentowności ROA netto <i>(zysk netto/aktywa za dany okres)</i>	0,20%	0,28%	140%
RYZIKO OPERACYJNE			
poziom tolerancji/apetytu na ryzyko operacyjne	10%	0,48%	4,8%
wskaźnik rotacji kadr	10%	0%	0%
wyniki testów warunków skrajnych	Wyniki testów warunków skrajnych pozytywne. Brak konieczności uruchamiania planów awaryjnych.		

Zarząd Banku Spółdzielczego w Krzepicach